

LUOKKAHUONE VIIHTYISÄNÄ OPPIMISTILANA

Marjut Feodorov – Heikkinen

Kasvatustieteen pro gradu – tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Luokanopettajien aikuiskoulutus
Syksy 2014

TIIVISTELMÄ

Feodorov - Heikkinen, M. 2014. Luokkahuone viihtyisänä oppimistilana. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. 72 s. ja 1 liite.

Tutkin oppilaiden näkemyksiä viihtyisästä luokkahuoneesta. Millainen luokka on oppilaiden mielestä viihtyisä? Kuinka luokkahuoneesta voisi muokata miellyttävän tilan oppimiselle? Tutkimukseni painopiste on fyysisessä oppimisympäristössä ja sen kehittämisessä. Fyysistä oppimisympäristöä on tutkittu paljon. Yliopistoilla ja kunnilla on erilaisia tutkimushankkeita, jotka keskittyvät koulun tilojen muokkaamiseen kohti nykyaikaista pedagogiikkaa.

Tutkimustani varten analysoin kolmeakymmentä oppilaiden piirustusta. Aineisto on kerätty viides - ja kuudesluokkalaisilta oppilailta. Tutkimuksessani oppilaat saivat piirtää heidän mielestään viihtyisän luokkahuoneen. Lisäksi he kirjoittivat paperille perusteluja viihtyisyyttä lisäävistä asioista luokkahuoneessa. Piirustusten ja tekstin tueksi haastattelin kuutta oppilasta kolmenhengen ryhmähaastatteluna.

Tutkimusmenetelmänä käytin mixed methodsia, joka sisälsi merkitysten analyysia ja sisällön analyysiä (content analysis). Piirustusten ja haastattelun analyysiin käytin sekä määrällistä, että laadullista analyysiä. Analyysin pääpaino on merkitysten analyysissä. Käytin merkitysten analyysiä tulkitessa piirustuksia, kirjoitettuja perusteluja ja haastatteluja. Merkityksistä esiinnousivat seuraavat teemat: toiminta - alueet, huonekalut ja materiaalit, visuaalinen ilme, puhdas ilma, sosiaaliset suhteet ja tekniikka.

Oppilaat pitivät viihtyisänä luokkana siistiä ja värikästä tilaa, joka on jaettu erilaisiin toiminta - alueisiin.

Asiasanat: Fyysinen oppimisympäristö, viihtyisä luokkahuone, toiminta - alueet, oppilaiden näkemykset

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KOULU OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	7
	2.1 Ympäristön merkitys oppimisessa	9
	2.2 Oppiminen koulun historiallisessa murroksessa	11
	2.3 Tutkimuksia fyysisestä oppimisympäristöstä	14
3	LUOKKAHUONEEN HISTORIAA JA TULEVAISUUTTA	19
	3.1 Koulurakennuksen historiaa	19
	3.2 Oppimista tukeva koulurakennus	20
	3.2.1 Muunneltava oppimistila	21
	3.2.2 Koulunpiha osana oppimisympäristöä	22
	3.3 Luokkahuone oppilaiden työtilana	22
	3.4 Viihtyisä luokkahuone	25
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
	4.1 Tutkimustehtävä	27
	4.2 Mixed methods	28
	4.2.1 Laadullinen tutkimus	29

4.2.2 Määrällinen tutkimus	30
4.3 Oppilaiden piirustukset tutkimuksen aineistona	31
4.4 Oppilaiden haastattelu	33
4.5 Aineiston hankinta	36
4.6 Analyysi	40
4.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	49
5 TULOKSET	50
5.1 Toiminta – alueet	50
5.2 Huonekalut ja materiaalit	53
5.3 Luokan visuaalinen ilme	56
5.4 Tekniikka	57
5.5 Puhdas ilma	58
5.6 Sosiaaliset suhteet	60
5.7 Mieluisin paikka olla	62
5.8 Summa summaruma	63
6 POHDINTA	65
LÄHTEET	69
LIITE 1. Oppilaiden ohjeistus	73

JOHDANTO

Kello soi. Kakkosluokkalaiset juoksevat minua vastaan käytävällä. Hurjan halauksen jälkeen minulle kerrotaan silmät loistaen kuinka pitkä ja tylsä viikonloppu oli, kun ei päässyt kouluun. Samalla Neea kertoo antaneensa itselleen läksyjä joka päivä, kunnes äiti oli ottanut kirjat pois. Ensimmäinen tunti käynnistyy kuulumisien vaihdolla. Kuulumisten vaihtamista hankaloittaa kaksikymmentä pientä suuta, jotka pyytävät yhtä aikaa, että aloitetaan äidinkielestä, ei kun matematiikasta! Ympäristöoppi olisi kyllä parasta. Miksi meillä ei ole historiaa, isoveljellä jo on, voitaisiinko opetella englantia? Ainoastaan Jasper tuumaa, että pelaisi mieluummin jääkiekkoa. Lapset istuvat neljän hengen ryhmissä. Takana on iso pöytä askartelua varten. Sivulla ja luokan edessä on erilaisia mattoryhmiä lattialla työskentelyä varten. Pöytien ja hyllyjen alla on salapaikkoja, joihin mahtuu juuri pari pikkutyttöä lukemaan kylki kyljessä. Luokkaa tuovat väriä verhot, matot ja oppilaiden työt. Kukkia on ikkunalaudoilla. Opettaja on laittanut värikkäitä kankaita ja julisteita luokan seinille.

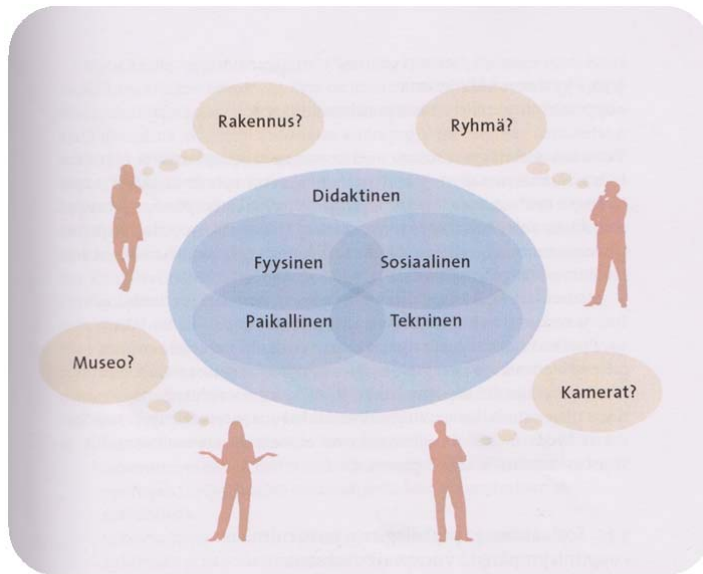
Kello soi. Tiedän että ehdin juoda vielä toisen kupin kahvia, sillä viidesluokkalaiset raahautuvat naulakoille viimeisten joukossa. Luokassa pulpetit ovat suorassa rivissä kohden taulua. Osa oppilaiden penkeistä on rikkoutuneita. Luokassa ei ole työpöytää tai muita erillisiä työskentelytiloja. Ikkunoissa on rikkonaiset sälekaihtimet, joita ei saa säädettyä. Sälekaihtimet ovat pysyvästi alhaalla estäen luonnonvalon pääsemisen luokkaan. Seinillä ei ole oppilaiden töitä, eikä muitakaan koristeita. Luokassa on yksi pieni tyyny. Mikään luokassa ei tue ryhmätyöskentelyä tai tutkivaa oppimista. Oppilaat eivät viihdy luokassa, eivätkä koulussa.

Nämä kaksi tapahtumaa sattuivat samalle viikolle. Olin ollut sijaisena toisella luokalla jo hyvän aikaa. Sijaisuus loppui keskiviikkoon ja torstaina olinkin opettamassa viidettäluokkaa. Ero oppilaiden kouluviihtyvyydessä ja luokkien sisustusratkaisuissa oli niin silmiinpistävää, että aloin miettiä viihtyisän luokan merkitystä lasten kouluviihtyvyyteen. Päätin silloin, että tämä on tuleva gradun aiheeni. Haluaisin edistää kouluviihtyvyyttä löytämällä keinoja sen parantamiseen. Haluan kysyä oppilailta millainen on heidä mielestään viihtyisä luokka. Uskon, että opettajana saan vastauksia siihen, miten rakentaisin luokastani viihtyisän tilan, jossa oppilaiden on hyvä oppia. Ympäristö vaikuttaa merkittävästi oppimiseen. Oppimisympäristö koostuu useasta eri osatekijästä, jotka täydentävät toinen toisiaan. Viihtyisällä oppimisympäristöllä on positiivinen vaikutus oppimiseen.

2 KOULU OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

”Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat” (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 16).

Yleisesti voidaan sanoa, että oppimisympäristö koostuu fyysisen tai virtuaalisen paikan tai tilan lisäksi myös oppilaiden muodostamasta yhteisöstä, jonka vuorovaikutus luo oppimista tukevan ympäristön. Oppimisympäristöön liittyy kiinteästi tekninen, didaktinen, sosiaalinen ja fyysinen ulottuvuus. Sosiaalisella ympäristöllä tarkoitetaan oppilaiden vuorovaikutusta, yhteistyötä ja ryhmän roolia osana oppimisprosessia. Didaktinen ilmapiiri pitää sisällään opettajan didaktisen lähestymistavan. Mikä tahansa ympäristö muovautuu oppimisympäristöksi, jos siinä on mukana didaktinen osuus. Teknistä ulottuvuutta tuovat erilaiset tekniset välineet opetussovelluksineen. Tekniikan kriteereinä pidetään helppoutta, edullisuutta ja ihmisläheisyyttä. Fyysiseen oppimisympäristöön liitetään luokkahuoneen/oppimistilan fyysiset elementit, joita ovat pulpetit, pöydät, lamput, valaistus, tuolit ja niiden mukavuus ja muut fyysisen ympäristön kohteet. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 16.)

KUVIO 1. Viisi oppimisympäristöä (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukkainen, Passi & Särkkä 2007, 37.)

Termillä ”uusi” oppimisympäristö tarkoitetaan yleensä koulutusta joka toteutetaan jossain muualla kuin perinteisessä luokkahuoneessa. Näihin voidaan lukea erilaiset median sovellukset, keskusteluryhmät ja www-pohjaiset oppimateriaalit. Jälkimmäiset voidaan tosin jakaa omaksi oppimisympäristöryhmäkseen, verkkopohjaiset oppimisympäristöt. (Manninen ym. 2007, 17.) Tulevaisuudessa oppiminen saattaa tapahtua jopa Second Liven kaltaisissa virtuaalimaailmoissa, joissa luodulla hahmolla voi liikkua erilaisiin paikkoihin. Second Livessä voi jo nyt ostaa ja myydä virtuaalista tavaraa, käydä keskusteluja, katsoa elokuvia eli viettää ihan tavallista elämää. Opiskelu ja koulunkäynti virtuaalimaailmassa ovat luonteva jatkumo Second Liven kaltaisille toimintaympäristöille. Osassa yliopistoja on jo Second Livessä toimiva kampus. (Kiviniemi 2007, 179 – 180.)

”Moderni oppimiskäsitys näkee oppimisen prosessina, joka pyrkii todellisuuden ymmärtämiseen. Pääpaino on oppijan ja opittavan asian tai ilmiön välisellä vuorovaikutuksella, jolloin tämän vuorovaikutuksen mahdollistavan op-

pimisympäristön merkitys korostuu”. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 51.)

2.1 Ympäristön merkitys oppimisessa

Puhumme paljon oppimisympäristöistä, mikä on ympäristön rooli ja merkitys oppimiselle. Tutkijat peräänkuuluttavat opetuksen didaktisia muutoksia, mitkä mahdollistavat oppilaiden tutkimalla oppimisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja opetuksen oppilaskeskeisyyttä. Opettajasta tulee tiedon jakajan sijasta oppimisympäristön suunnittelija ja oppilaiden tukihenkilö oppimisprosessin aikana. (Manninen ym. 2007, 19 – 25.) Opettajan roolin muuttuessa oppimisprosessia ohjaavaksi myös oppimisympäristön muovaaminen sosiaalisia suhteita tukevaksi korostuu. Oppilaat oppivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja he pääsevät parhaiten harjoittelemaan erilaisia sosiaalisia suhteita, kun he tekevät autenttisia harjoituksia oppimisympäristössään opettajan toimiessa taustalla. (Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva 2007, 11.) Kunnossa olevat fyysiset puitteet edes auttavat oppilaiden oppimista. Ympäristö voi joko tukea opettajan harjoittamaa pedagogiikkaa tai haitata sitä. Tutkijat myös korostavat, että fyysisten puitteiden lisäksi myös ilmapiiri ja annetut tehtävät ovat tärkeitä. Aina ei tarvitse kaikkea tehdä konkreettisesti myös ongelmanratkaisut ovat tärkeä osa oppimista. (Jonassen 2004, 223 - 224.)

Kirjallisuudessa puhutaan termistä avoin ja suljettu oppimisympäristö. Avoin ympäristö kuvaa avointa tilaa ja avointa opetusta. Suljettu oppimisympäristö kuvastaa luokkahuonetta ja oppilaita passistavaa opettajajohtoista opetusta. (Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva 2007, 9.) Luokkahuone on osa suurempaa kokonaisuutta, entä jos luokkahuone alettaisiin nähdä oppimisympäristönä? Huone viittaa suljettuun tilaan, jossa on seinät ja ovi.

Mutta tämän tilan voi muokata vastaamaan nykyaikaista käsitystä oppimisympäristöstä. Kun riisuu sanan "luokkahuone" ensin huoneeksi ja sen jälkeen purkaa huoneen merkityksen, jää jäljelle tila. Tila voi olla mikä vain oppimista edistävä tila. Tässä tapauksessa se on koulun sisäpuolella oleva tila, jonka sisustusta ja jo rakenteellisia ratkaisuja tulisi muuttaa vastaamaan nykyaikaista opetusta. Annamme itse merkitykset asioille. Tapamme suhtautua asioihin vaikuttaa myös sen kokemiseen. Ihmiset kokevat tilan sekä fyysisesti, että psyykkisesti. Se miten psyykkisesti koemme tilan vaikuttaa myös fyysiseen kokemukseen. (McGregor 2004, 2.)

Oppimisympäristöjä on tutkittu paljon ja 2000-luvulla on tutkimuksessa keskitytty myös fyysisen oppimisympäristön kehittämiseen oppijalähtoisemmäksi. Oppiminen on jo mielletty jossain muualla kuin pelkästään luokassa tapahtuvaan oppimiseen. Oppimista tapahtuu esimerkiksi ulkona, koulun yleisissä tiloissa, vierailuilla ja netissä. Oppimisympäristöjä kehitetään koko ajan ja tutkimukset ovat osoittaneet oppimisympäristöllä olevan vaikutusta oppilaan oppimiselle muun muassa Fraser (1998, 8) nostaa esille oppilaiden viihtyvyyden merkityksen oppimisprosessissa. Hänen mielestään tutkijoiden tulisi paneutua siihen, mitä oppilaat sanovat luokkahuoneen viihtyvyydestä. Opettajien tehtävä onkin luoda oppimiselle suotuisat puitteet. Suotuisa oppimisympäristö käsittää fyysisen, henkisen, sosiaalisen ja pedagogisen oppimisympäristön, joka on kaikilta osailtaan oppilaalle turvallinen. Kun oppilas kokee ympäristön myönteiseksi ja turvalliseksi hänen voimavaransa suuntautuvat oppimiseen. (Bransford, Brown, Cocking & Rodney 2012, 33.)

Oppimista tapahtuu monella tavalla. Oppimme vuorovaikutuksessa toisiimme. Omaksumme asioita ympäristöstä. Emme suotta kutsu oppimisympäristöksi ympäröiväämme tilaa. Ympäristö vaikuttaa siihen miten saamme tietoa ja miten sitä tietoa omaksumme. Ympäristön tulisi tukea lapsia tutkivaan oppimiseen ja ryhmätyöskentelyyn, jotka on todettu hyviksi oppimismuodoiksi. Lapsi ei opi teorioita hän oppii olemisen kautta. Oppiakseen on voitava käyttää päätä, sydäntä, jalkoja ja käsiä. (Skinnari 2007, 87.) Samaa ajatusta Skinnarin kanssa jakaa monet oppimisen ja koulutuksen tutkijat. 2000-luvun oppimisympäristöksi ajatellaan ympäristöä, joka ottaa lapsen huomioon ko-

konaisvaltaisesti. Lapsi oppii koko kehollaan ja tätä tapaa oppia tulisi ympäristön tukea. (Kennedy 2011,3.)

Koulun yksi tehtävä on tukea oppilaita osaksi toimivaa yhteiskuntaa ja oppia toimimaan osana yhteisöä. Tämä ei onnistu elleivät lapset jo alusta pitäen opi työskentelemään yhdessä. Koulun opetusta tulisikin muuttaa lähemmäs ihmisten oikeaa elämää. Luoda oppimisympäristöjä, joissa oppilaat vaikuttavat itse passiivisena olemisen sijaan. Manninen ym. (2007, 53) esittävätkin kouluoppimisen ja todellisen elämän välisen kuilun kaventamista koulutehtävillä, jotka liittyvät autenttiseen toimintaan ja kulttuuriseen käyttöyhteyteen. Tällöin vältetään tiedon siirtämiseltä ja irrallisten taitojen harjoittelulta. Sitä vastoin oppilas osallistuu aktiivisesti autenttisten ongelmien ratkaisuun ja sosiaalistuu ympäröivään kulttuuriin.

2.2 Oppiminen koulun historiallisessa murroksessa

Miettinen (1990) käsittelee kirjassaan Koulun muuttamisen mahdollisuudesta koulun historiaa ja sen mahdollista tulevaisuutta. Koulu on kokenut muutosta aikojen saatossa, mutta opetuksen kohtaamattomuus lasten oman todellisuuden kanssa on ollut hankalaa. Lähimmäksi arkielämän kohtaaminen kouluissa tapahtui noin 1900 - luvun tienoilla, jolloin kouluilla oli opetuspuutarhoja ja lapsille opetettiin käytännön askareita koulussa. Syyt tähän olivat enemminkin käytännölliset, vanhemmat eivät lähettäneet lapsiaan kouluun, sillä koulun ei koettu antavan tarvittavia taitoja elämää varten. Esimerkiksi maanviljelijä ei kokenut luku- ja kirjoitustaitoa oleellisena taitona omassa työssään. Oppivelvollisuus (Oppivelvollisuuslaki 1921) astui voimaan 1920 - luvulla, tällöin kaikkien kansalaisten tuli suorittaa kuusivuotinen kansakoulu. Oppiminen on perustunut ulkoa opetteluun ja hiljaa istumiseen. Lasten luon-

nollista intoa tutkia ja kokeilla ei ole juurikaan hyödynnetty opetuksessa. (Miettinen 1990, 21.)

Miettisen (1990) mukaan oppiminen on kokenut melkoisen murroksen koulun historian aikana. Koulujen synty on yhteydessä kirjoitustaidon syntyyn. Ensimmäiset koulut ovat olleet kirjoittajakouluja. Tekstien toistaminen on ollut koulujemme perusta pitkään. Keskiajalla teksti samaistettiin tietoon ja tieto oli ehdoton auktoriteetti. Oppiminen oli jatkuvaa annettujen kaavojen muistamista. 1800 - luvun tienoilla kirjoista tulee opetuksen peruspilareita. (Miettinen 1990, 28.) Kirjojen ulkoa opettelu sai jo tuolloin aikaan vastalauseita. Dewey muun muassa toteaa jo vuonna 1898, että kirjojen ulkoa opettelu on perua ajalta jolloin auktoriteettien kirjoitettu teksti oli ainoa ja hyväksytty tie tietoon. (ks. Miettisen 1990, 316).

1900 - luvulle päästyä opettajan tehtävä on ollut täyttää oppilaan pää tiedolla. Oppilaita on kuvailtu pankeiksi ja opettajia tallentajiksi. Sen sijaan että opettaja kommunikoi oppilaiden kanssa, hän antaa heille talletuksia, joita oppilaat kärsivällisesti opettelevat muistamaan ja toistamaan. Ilman omaa tutkimista oppilas ei voi kasvaa ihmisenä. Tieto kasvaa ainoastaan keksimisessä ja jatkuvassa tutkimisessa mitä ihminen harjoittaa maailmassa toisten ihmisten kanssa. (Miettinen 1990, 31.)

Reformipedagogiikka pyrki muuttamaan perinteisen koulun ja luokkahuoneopetuksen 1900 - luvun alussa. Ajatukset ovat hyvin moderneja vielä tänäkin päivänä. Reformipedagogiikassa lapsipsykologia toimi kulmakivenä, oppilaiden vaistot ja taipumukset olivat kaiken kasvatuksen lähtökohtana. Koulu nähtiin pienoisyhteiskuntana ja yhteisöelämän luonnollisena osana. Opetuksessa keskityttiin projekteihin, jotka nousivat lasten omasta lähiympäristöstä. Tarkoituksena oli yhdistää teoria ja käytäntö. Oppiainejakoon perustuvasta opiskelusta oli luovuttava, sillä se oli vastoin lasten luonnollisia motiiveja ja toimintamuotoja. (Miettinen 1990, 38 – 40.)

Rationalisoitu opetustyö tuli motoksi sotien jälkeen. Syntyi ajatus standardoidusta tehokkaasta yhdenmukaisesta opetuksesta. Vapaiden opettajien

jälkeen alkoi valvotun, mittaamiseen perustuvan opetuksen valtakausi. Sekä opettajaa, opetuksen laatua että oppilasta oli pystyttävä mittaamaan maan- sekä mieluiten maailmanlaajuisesti. Tehokkuus saapui koulumaailmaan. Koulun standarditoimiseen haettiin mallia teollisuudesta. (Miettinen, 72 – 73.) Koska suuri osa opetussuunnitelmista tehdään koulun ulkopuolella, opettajille ei jää muuta vaihtoehtoa kuin toteuttaa toisten tekemiä tavoitteita, suunnitelmia ja toimintoja sen sijaan että olisi ammattitaitoisia opettajia jotka itse huolehtivat mitä he tekevät ja miksi. (Miettinen 112 – 113.) Oppikirjoihin sisältyy usein työkirjat tehtävineen ja ohjeet opetuksen etenemiselle opettajan op- paassa.

90 - luvulla koululaitos koki uudistuksen pyörteen. Sosiokonstruktivismi rantautui opetukseen ja opetussuunnitelmaan hyökyaallon lailla. Konstruktivismi vapaudessa menttiin jopa niin pitkälle, että kansallisesta opetussuunnitelmasta poistettiin ainekohtaiset tavoitteet kokonaan. (P. Perkkilä, henkilökohtainen tiedonanto 2013.) Konstruktivismi taustalla ovat 60 – 70 - luvun kognitiivinen ja tietojenkäsittelyn psykologia. Konstruktivismissa on avainsanoina oppijakeskeisyys, sitoutuminen opiskeluun ja itsenäinen opiskelu. Sosiokonstruktivismissa painoalue on sosiaalisten funktioiden merkityksessä tiedon jäsenysprosessissa. Oppimisessa korostuu yhteistyö ja tiedon hankkiminen kokeilujen ja ongelmaratkaisujen avulla. Oppiminen on aina tilanne- ja kontekstisidonnaista. Sosiokonstruktivismissa opettajan tulisi opetuksessaan huomioida oppilaiden arkitodellisuus ja aikaisemmat tiedot. Arvioinnin tulee olla mahdollisemman monipuolista ja keskittyä oppijaan omiin kykyihin oppijana. Opetussuunnitelmassa korostuu vain keskeiset tavoitteet ja ideat. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 115 – 116.)

2000 - luku toi mukanaan digiajan ja uudet lapset: diginatiivit, joille tekniikan käyttäminen yhtä luonnollista kuin hengittäminen. Tämä on tuonut mukanaan melkoisen haasteen koululaitokselle, joka tunnetusti on muutoksissaan hidas. Uusi aika vaatii opettajia kouluttautumaan muuttuvan teknologian mukana. Olemme tilanteessa, jossa oppilaat ovat opettajiaan taitavampia käyttämään erilaisia virtuaaliympäristöjä. (Kiviniemi 2007, 172.) Oppilaiden sosiaalinen

elämä on siirtynyt virtuaalimaailmaan. Näitä sosiaalisen median kohtaamispaikkoja ovat muun muassa Facebook, Instagram ja What`s Up. Koululla on valtava paine kohdata oppilaat heidän omassa ympäristössään. Tänä päivänä tuo ympäristö on virtuaalinen. Oppilaat jakavat tietoa, kuvia ja oman elämän tapahtumia toisilleen reaaliajassa. Tätä oppilaille luonnollista tiedon jakamista voisi hyödyntää opetuksessakin. (Häkkinen, Silander & Rautiainen 2013, 140.) Teknologia kehittyy valtavalla nopeudella, se mihin koululaitos ehtii mukaan, on jo auttamatta vanhentunutta rantautuessaan opetuskäyttöön. Ajanhermolla oleminen vaatii opettajalta omaehtoista harrastuneisuutta teknologian parissa.

Opetus kouluissamme on ollut lähes samanlaista kansakoulu-ajoista asti. Pulpettirivit, kysymys- vastaus- opetus, koulukirjat tehtäväkirjoineen eivät tavoita enää muuttuneen yhteiskunnan vaatimuksia. Tiedonhankinta, yhteistyötaidot, digitaidot, nettietiketti ja ympäristökasvatus ovat tätä päivää. Näitä taitoja ei voi oppia istumalla yksin pulpetissa, vaan tarvitaan erilaisia oppimista tukevia ympäristöjä ja ryhmätöitä.

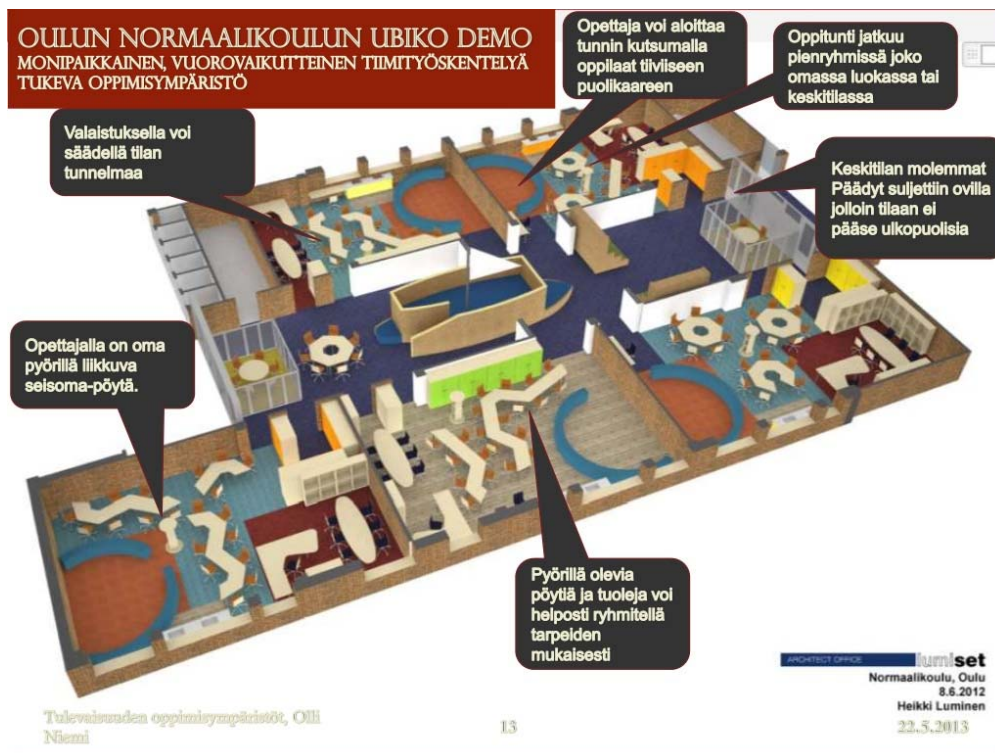
2.3 Tutkimuksia fyysisestä oppimisympäristöstä

Tutkin oppilaiden käsityksiä luokahuoneen viihtyvyydestä. Millainen luokka on oppilaiden mielestä viihtyisä, jossa he kokisivat oppivansa parhaiten? Oma tutkielmani sijoittuu jo tutkittuun kenttään. Fyysistä oppimisympäristöä on tutkittu osana kouluviihtyvyystudkimuksia. Pelkkään fyysiseen ympäristöön kohdistuvia tutkimuksia on alkanut tulla lähempänä 2000 - lukua. Lasten käyttäminen koulutilojen asiantuntioina on myös yleistynyt. Luokahuoneen kehittäminen osaksi nykyaikaista oppimisympäristöä on ajankohtaista ja se parantaisi myös huomattavasti lasten kouluviihtyvyyttä.

Fyysistä oppimisympäristöä ja sen vaikutusta oppimiseen on tutkittu paljon. Varsinkin ulkomailla fyysinen oppimisympäristö ja sen kehittäminen osaksi muuttuvaa pedagogiaa on ollut pinnalla pitkään. Omaa tutkimustani lähelle nousevat erilaiset yliopistojen tutkimushankkeet, jotka keskittyvät luokkahuoneiden ja koulutilojen muuntamiseen viihtyisäksi ja tutkivaa oppimista tukeviksi. Muun muassa The U.S. Department of Education's National Educational Technology 2010 on tutkinut 2000 - luvun oppimista ja sen tukemista erilaisin fyysisin ratkaisuin. Hankkeessa keskitytään koulurakennuksen ja luokkahuoneen muunneltavuuteen ja sitä kautta myös käyttäjälähtöisyyteen ja viihtyvyyteen. Hankkeen myötä avautuu tutkittua tietoa esimerkiksi luokkahuoneen kalustuksen vaikutuksesta lasten oppimistyyliin ja oppimiseen. Vastaavanlaisia tutkimuksia on myös Newcastle'n yliopistossa, joista nostan omaa tutkimustani vasten peilattuna esille Higgins , Hall , Wall , Woolner & McCaughey (2005, 2 - 5) Tutkimus käsittelee fyysisen oppimisympäristön vaikutusta oppimiseen. Tutkimuksessa nousee esille konkreettisia asioita fyysisestä oppimisympäristöstä, jotka edistävät viihtyisyyttä. Esimerkiksi värikkäät kankaat katossa toimivat sekä äänen vaimentimena että visuaalisena elementtinä. Edellä mainituissa tutkimuksissa on todettu, että fyysinen oppimisympäristö vaikuttaa joko tukevasti tai heikentävästi yhteisölliseen oppimiseen. Erilaisilla huonekalujen uudelleen järjestelyillä opettaja voi tukea sosiokonstruktivistista ja toiminnallista oppimista. Myös Hassel (2011, 2) Ulkomaalaisten tutkijoiden kanssa samalla linjalla on Kuuskorpi, joka kiinnitti omassa tutkimuksessaan (2012) huomiota luokan ja koulun fyysiseen muunneltavuuteen ja siihen kuinka tämän muunneltavuuden tulisi tukea nykyistä monipuolista tapaa oppia. Hän alleviivaa koulun tilojen muuttumattomuuden vaikutusta opettajien tapaan opettaa. Vaikka pedagogia kehittyy, ei fyysinen ympäristö tue tätä muutosta vaan ikään kuin ohjaa opetusta vanhan tyyliin pedagogiikkaan. Muuttumaton fyysinen oppimisympäristö on esteenä koulun toimintakulttuurin uudistumiselle. (Kuuskorpi 2012, 3 - 5). Pulpettien asettelulla on jo merkittävä vaikutus siihen, ohjaako opettaja oppilaita yhteistyöhön vai yksilötyöhön. Ryhmiin asetetut pulpetit tukevat ryhmätyötä, pareittain asetetut pulpetit tukevat parityöskentelyä, yksin asetellut pulpetit tukevat yksilötyöhön. Luokkatilan helppo muunneltavuus tuo opettajalle mahdollisuuksia asetella

luokkatila tukemaan erilaisia pedagogisia ratkaisuja. Tutkimuksissa tiloja on jaettu erilaisilla sermeillä, kevyillä liikuteltavilla istumiselementeillä ja kiinteillä soluilla, jotka mahdollistavat työskentelyrauhan saman tilan sisällä (Hassel 2011, 3). sekä (Higgins , Hall , Wall , Woolner & McCaughey. 2005, 5).

Hyviä kokemuksia erilaisista soluratkaisuista ja tilojen muunneltavuudesta on saatu Oulun normaalikoulun hankkeessa, jonka on toteuttanut Oulun yliopisto.UBIKO - Koulusolu inspiroivana ja oppimista tukevana pedagogisena tilan - hanke on testannut monimuotoisia sisustusratkaisuja Oulun normaalikoulussa. Tilat ovat monipuolistaneet opetusmenetelmiä ja lisänneet reilusti oppilaiden kouluviihtyvyyttä (Oulun yliopisto 2011) Kouluviihtyvyys kulkee käsikädessä opettajien luoman pedagogian, koulun ja luokan ilmapiirin, sekä sisustuksen ja sisustuksellisten ratkaisujen kanssa. On voitu kuitenkin selkeästi osoittaa, että erilaiset sisustukselliset ratkaisut vaikuttavat opettajien opetustyyliin. Oikeanlaisella koulun sisustuksella voitaisiin vaikuttaa jo pariin osa - alueeseen oppilaiden hyvinvoinnissa. Viihtyisässä koulussa opiskelevat oppilaat voisivat mahdollisesti myös luoda sinne hyvän ilmapiirin. (Kennedy 2011, 3 – 7.

KUVIO 2. Oulun normaalikoulun UBIKO - hanke. Muunneltava ja monipuolinen oppimisympäristö (2011).

Oppilaiden käsityksiä hyvästä oppimisympäristöstä on tutkinut muun muassa Kangas (2010, 46) Hänen tutkimuksessaan esiin nousi lasten toiveet kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Lapset listasivat ympäristön viihtyvyyden tärkeimmäksi tekijäksi viihtyisässä koulussa. Tutkimukset puoltavat ympäristön muokkaamista viihtyisäksi. Yli puolet lapsista kiinnitti myös Kankaan tutkimuksessa huomiota koulunpihan tarjoamiin virikkeisiin ja fyysisen aktiviteetteihin osana hyvää koulupäivää.

Viime aikoina on alettu panostamaan koulunpihoihin eri kaupungeissa. Piha-alueista on tehty monipuolisia ja liikuntaan kannustavia paikkoja. Myös koulurakennuksen muovaaminen viihtyisäksi kokonaisuudeksi olisi ajankohtaista. Oikein toteutettuna se tukisi oppimista ja antaisi käyttäjilleen miellyttävän oppimiskokemuksen. Viihtyisässä ympäristössä on viihtyviä ihmisiä. Mikä sitten koetaan viihtyisäksi? Nuikkinen tutki väitöskirjassaan: Koulurakennus ja hyvinvointi (2009), koulurakennuksen yhteyttä käyttäjiensä hyvinvointiin. Hän haastatteli sitä varten oppilaita ja

opettajia. Tavoitteena oli saada informaatiota hyvinvointia tukevan oppimisympäristön suunnitteluun, joka vastaa nykykäsitykseen oppimisesta ja edistää käyttäjiensä hyvinvointia. Koulurakennuksen toimivuudesta ja viihtyisyydestä saa parhaiten tietoa koulun käyttäjiltä, eli oppilailta ja opettajilta. (Nuikkinen 2009, 20 – 22.) Koulu on lapsia varten ja koulut tulisi suunnitella siten, että koulun pääkäyttäjät, eli lapset, viihtyvät siellä oman työpäivänsä ajan. Myös oppilaiden ja opettajien käsitykset viihtyisyydestä vaihtelevat. Näitä käsityseroja on tutkinut Piispanen (2008) joka tutki oppilaiden, vanhempien ja opettajien käsityksiä hyvästä oppimisympäristöstä. Vastauksissa lapset ja vanhemmat kiinnittivät huomiota oppimisympäristön fyysisiin puitteisiin, kun taas opettajat kiinnittivät huomiota ympäristön oppimista virittäviin puitteisiin ja pedagogisiin ratkaisuihin, joista yhtenä esimerkkinä on lukunurkka. Yhdistäen nämä kaksi elementtiä saataisiin aikaan fyysisiltä ja pedagogisilta puitteiltaan viihtyisä tila oppimiseen. (Piispanen 2008, 167 – 170.)

3 LUOKKAHUONEEN HISTORIAA JA TULEVAISUUTTA

3.1 Koulurakennuksen historiaa

Ensimmäiset tietämämme koulurakennukset syntyivät antiikin Kreikassa n. 600 - luvulla, samoja aikoja syntyi ensimmäiset kasvatusta säätelevät lait. Tilaltaan opetustila muistutti meidän tuntemaamme luokkahuonetta. Luokassa oli pulpetit ja pulpettien edessä opettajan kateederi. Tilat tukivat opettajakeskeistä opetusta. Keskiajalta aina 1700 - 1800 - lukujen vaihteeseen koulurakennukset toistivat asuntorakentamisen kaavaa. Tiloja ei suunniteltu opetusta silmälläpitäen. Vuosina 1840 - 1850 Suomessa luotiin pohja kouluarkkitehtuurille, aloitteen alulle panija oli rakennushallitus. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 59.)

Oppivelvollisuuden astuessa voimaa vuonna 1921 myös koulurakentaminen sai tuulta alleen. Maaseudulla koulut toimivat edelleen tupakouluperiaatteella ja opettajan kasvimaana toimi myös opetuskohteena. Kaupunkikoulut olivat monikerroksisia kivirakennuksia järjestelmällisine muotoineen, korostaen valtaa ja hierarkiaa. Luokkahuoneet olivat samankokoisia ja järjestettyinä riveihin. Pulpetit olivat asetettuina jonoihin kohti opettajan kateederikoroketta. Koulureformin myötä opetustilat alkoivat monipuolistua ja erikoisluokkatiloja tuli lisää. (Manninen, ym. 2007, 59 – 60.)

1970 - luku toi mukanaan peruskoulu - uudistuksen ja koulutilojen perusluonnetta alettiin muuttaa. Ajatuksena olivat tilojen ja rakenteiden joustava muuttaminen, puhuttiin ns. hallikouluista. Toiminnallisuus oli 1970 -luvun aate. Nykyisin koulurakennuksen ajatellaan tukevan opetuksen kehittämistä ja opettajan didaktisia ratkaisuja. Opetuksen ei katsota olevan enää oppituntien pitämistä vaan erilaisia yhteistyö- opiskelu- ja arviointitilanteita. Opetuksessa pääpaino on tutkivassa, kokeilevassa, havainnoivassa ja omatoimisessa oppimisessa. Luokkahuonetta omalta osaltaan muuttaa myös tieto - ja viestintätekniikan tuleminen osaksi oppimisen arkipäivää. (Manninen, ym. 2007, 60 - 61.)

3.2 Oppimista tukeva koulurakennus

Koulutilojen suunnitteluun vaikuttavat oppimiskäsitysten muutoksien lisäksi myös yhteiskunnan tarpeet. Opetuksen muuttuminen oppilaskeskeisemmäksi tuo mukanaan tarpeen ryhmätyötiloille, itsenäiselle tietojenhauille sekä internetistä, että kirjoista. Opetuksessa otetaan yhä enemmän huomioon eriyttäminen mikä, lisää pienryhmätilojen tarvetta. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 62.)

Koulun suunnittelijat jakautuvat karkeasti kahtia niihin jotka haluavat purkaa seinät ja tehdä koulusta oppimiskeskuksen, paikan missä jokainen voi oppia omalla tyylillään, sekä niihin jotka suosivat perinteistä arkkitehtuuria. Oppimiskeskus - ajatus tarjoaisi koulua yhteisölliseen käyttöön, ottaisi vanhemmat osaksi koulun arkea ja toisi koulun osaksi nykyaikaista kulttuuria. Koulun tulisi tarjota oppilaille paikka, jossa he voivat hyödyntää jo olemassa olevia taitojaan eikä suinkaan piilottaa niitä niin kuin monissa nykykouluissa tapahtuu. Koulu olisi avoin osa ympäröivää yhteisöä. Ovet auki - periaatteella vanhemmat olisivat luonteva osa koulupäivää ja kukin lapsi voisi oppia keskuksessa tavallaan. (Kennedy 2011, 21.)

3.2.1 Muunneltava oppimistila

Ajatus muovailtavista tiloista (design for flexibility) on 2000 - luvulla tullut suuntaus, joka perustuu ajatukseen alati muuttuvista oppimisympäristöistä. Nopeasti muuttuva maailma on luonut ajatuksen siitä, ettemme voi ennustaa millaista tulevaisuuden opettaminen ja opetusteknologia on. Näin ollen tilan tulisi olla muovailtavissa yhä uudelleen. Perinteisestä luokkahuoneesta muovautuu ennemminkin oppimistila "learning studios". Tämä muovailtavuus saavutetaan muun muassa erilaisilla siirrettävillä huonekaluilla ja sermeillä. Koko koulurakennuksen tulee tukea tutkimalla oppimiseen ja yhteisöllisyyteen. (Kennedy 2011, 7 - 9.) Raths (2013, 39) esittää ajatuksen siitä, että oppilaat kiertäisivät luokissa, jotka on sisustettu eri tavoilla. Joku luokka voi olla ryhmätyötä varten sisustettu, toinen pari työskentelyyn, kolmas tukemaan tutkivaa oppimista jne. Ajatus puoltaa sitä, ettei luokkaa tarvitse joka kerta muokata uudestaan erilaista työskentelyä varten. Minkä verran tämä aiheuttaa koululle tilojen varausongelmia ja opetuksen muokkaamista toisenlaiseksi, kun tarpeellista tilaa ei ole saatavilla. Raths (2013, 39) nostaa artikkelissa mahdolliseksi ongelmaksi opettajien kiinnittymisen omaan luokkaansa. Tämä on ymmärrettävää materiaalien säilytyksen kannalta. Myös oman luokan luominen visuaalisella ilmeellä vaikeutuu, jos oppilailla ei ole niin sanottua omaa luokkaa

3.2.2 Koulun piha osana oppimisympäristöä

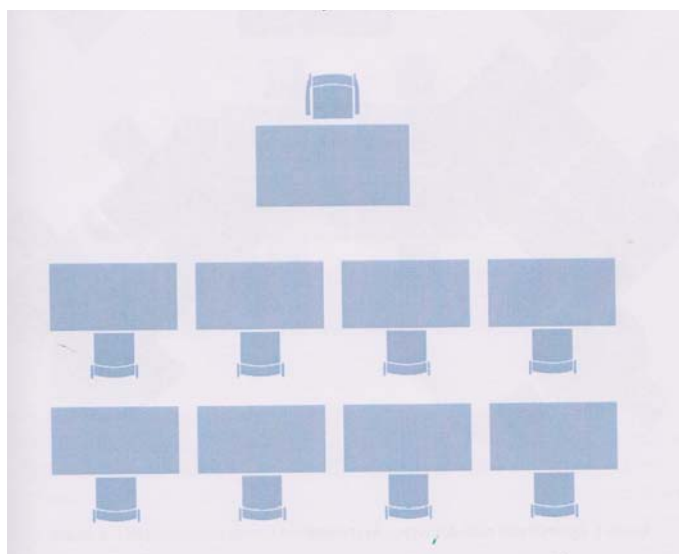
Myös koulun piha nähdään jälleen osana oppimisympäristöä. Koulun piha-alueella lapsi kohtaa sekä rakennetun ympäristön että luonnon. Piha-alue tarjoaa mahdollisuuden elämykselliseen oppimiseen. Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä (2007, 93) listaavat koulun piha - alueen oppimiskokemuksiin seuraavat asiat: tutkivan oppimisen projektit, liikkumista ja liikuntakasvatusta tukevat ympäristöt, kotiseutukulttuurin hyödyntäminen ja leikkiympäristön kehittäminen yhdessä lasten kanssa. Yhteisöllisen koulun puolesta puhuvat myös Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva (2007, 23) he näkevät koulun pihan ennen kaikkea liikkumiseen ja kokeilemiseen houkuttelevana paikkana, jota myös muu yhteisö voisi hyödyntää liikunnan merkeissä. Koulun piha tulisi nähdä virikkeellisenä paikkana, joka ohjaa lasta toiminnallisuuteen.

3.3 Luokkahuone oppilaiden työtilana

Koulujen kehitys laahaa pedagogian kehittymisen jäljessä. Luokkahuoneen vaikutus opetustyyliin on ilmeinen. Miettinen käsittelee aihetta kirjassaan Koulun muuttamisen mahdollisuudesta (1990). Hän tuo esille luokkahuoneopetuksen, joka on opetustyylinä pitänyt pintansa koko koululaitoksen olemassa olon ajan. Miettinen esittääkin ajatuksen opetuksen kehittämisen tutkimisen turhuudesta, sillä luokkahuoneopetuksen kaavan murtaminen on lähes mahdotonta. Mikä pitää opettajat kiinni tässä, - minä kysyn, sinä vastaat – opetuksessa? Yhtenä syynä Miettinen pitää luokkahuoneita, jotka ovat pysyneet samanlaisina antiikin ajoista lähtien. Nämä tilat, joissa opettaja is-

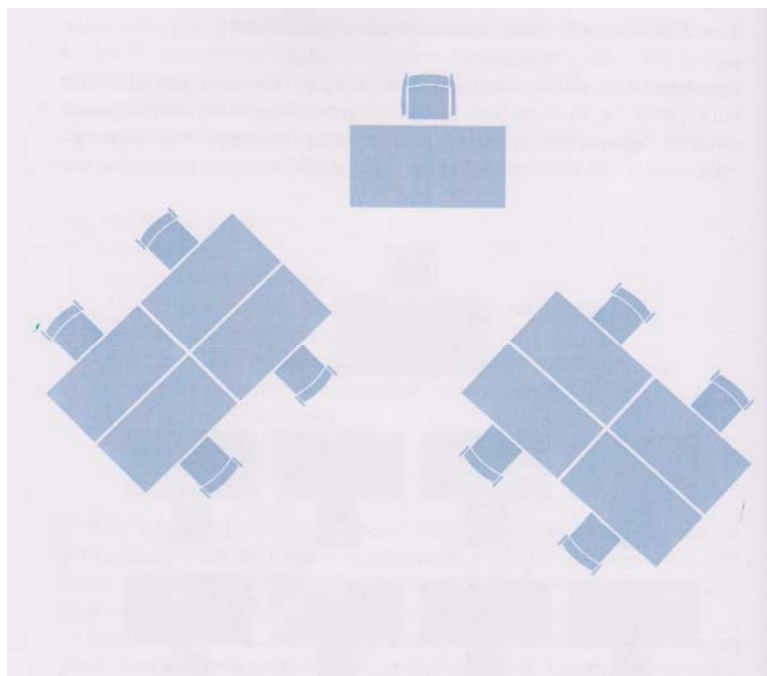
tuu edessä ja oppilaat rivissä hänen edessään, eivät tue opetuksen laadun muutosta vaan houkuttelevat opettajat ja oppilaat luokkahuoneopetuksen kaavaan. (Miettinen 1990, 11 – 13.) Koulurakennusten arkkitehtuuri eristettyine luokkahuoneineen sanelee opettajan toimintatavat. Luokkahuoneen tulisi tukea uusia oppimistapoja. Sisustus olisi hyvä suunnitella siten, että se mahdollistaa ryhmätyöskentelyn. Myös uudemmat tutkijat ovat samaa mieltä Miettisen (1990) kanssa. Muun muassa Hassel (2011, 2) ja Raths (2013, 40 - 42) perään kuuluttavat opetustilojen muutosta vastaamaan nykyaikaisen pedagogian tarpeisiin.

On todettu, että ryhmätyöpöydät tai pulpettien asettelu ryhmiin toimivat paremmin oppilaiden ryhmäytymisessä, kuin pelkkä pedagogia (Kennedy 2011, 3) Luokkahuoneen sisustuksella on merkitystä oppimiseen ja motivaatioon. Oppilaat saavat parempia oppimistuloksia istuessaan ryhmissä ja ollessaan luokassa, mikä antaa mahdollisuuden monipuoliseen ryhmätyöskentelyyn (space organised by a specific activity), kuin ollessaan luokissa joissa pulpetit on aseteltu perinteiseen yksin istuttaviin jonoihin. (space organised by individual desk ownership) Ryhmissä istumisen lisäksi oppilaille on tehty luokkaan erilaisia työskentelypaikkoja, joita he voivat käyttää oppiessaan. Nämä tilat sijoittuvat yleensä luokan eteen, keskelle ja taakse. (Kennedy 2011, 5.)

KUVIO 3. Yksilöllisesti asetellut pulpetit (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 65.)

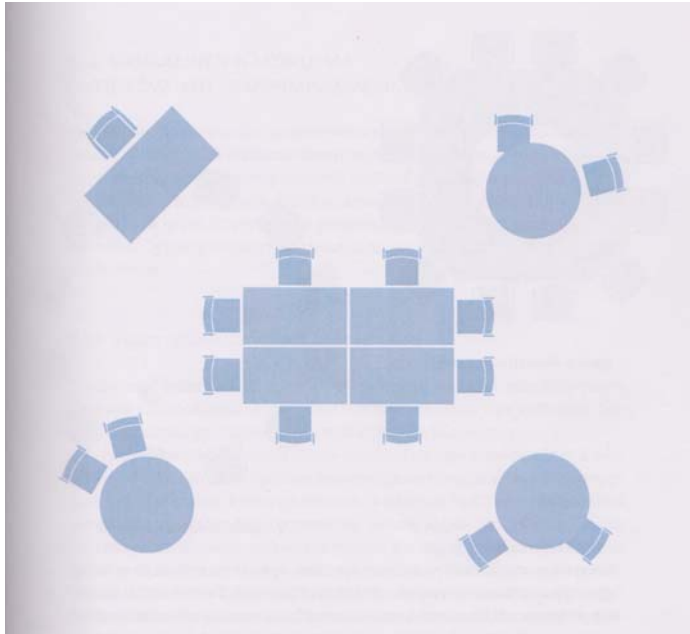
Kuvio 3, jossa oppilaat istuvat yksin pulpeteissaan katse kohti opettajan pöytää, tukee itsenäistä oppimista ja kysymys – vastaus- opetusta. Opettajalla on vahva tiedonjakajan rooli ja opetus on usein opettajajohtoista. Oppilaiden vuorovaikutus on minimoitu, tällainen istumajärjestys johtaa yleensä oppilaan yksilölliseen opiskeluun ja tietoa vastaanottavaan rooliin. Yksin asetetut pulpetit vievät paljon tilaa, eikä luokkahuonetta pysty silloin jakamaan toiminta – alueisiin. (Manninen ym. 2007, 65.)

KUVIO 4. Ryhmätyöskentelyn mahdollistava pulpettien asettelu (Manninen ym. 2007, 67.)

Kuvio 4. Pulpettien asettelu tukee oppilaiden ryhmätyöskentelyä. Opettajalla on edelleen suhteellisen vahva tietoa välittävä rooli ja hän voi helposti kontrolloida tilaa. Ryhmätyöskentelymalli mahdollistaa oppilaiden tiedontyöstämisen ryhmässä. Pulpettien asettelu ryhmiin mahdollistaa luokan monipuoli-

semman käytön. Tilaa jää erilaisille oleskelu- ja oppimisalueille. (Manninen ym. 2007, 67.)

KUVIO 5. Yhteistoiminnallisuuden mahdollistava pulpettien asettelu (Manninen ym. 2007, 67.)

Kuvio 5. Pulpetit on aseteltu yhteistoiminnallista oppimista tukeviksi. Opettajan rooli on tiedon äärelle ohjaava. Erilaiset työskentelypisteet mahdollistavat sekä ryhmä, että pienryhmä ja parityöskentelyn. (Manninen ym. 2007, 67.)

3.4 Viihtyisä luokkahuone

Onko opettajan mielestä viihtyisä luokka sitä oppilaan mielestä? Tarkasteleeko opettaja luokkahuoneen viihtyvyyttä aivan erilailla kuin oppilas? Voisi kuvitella että opettaja on ehtinyt ehdollistaa luokkahuoneen ajatuksena syvemmälle ajatuksiinsa kuin oppilas, joka vasta on aloittelemassa kouluelämää. Opettajan persoona vaikuttaa luokkahuoneen sisustukseen ja yleisilmeeseen.

Opettaja välittää hänen omaa arvomaailmaansa luokkahuoneen kalustukseen, sitä mitä hän kokee tärkeäksi omassa opetuksessaan. Kähkönen (2003) on tutkinut luokanopettajaopiskelijoiden mielikuvia tulevasta luokastaan. Alussa lähes kaikki opiskelijat kuvailivat ihanneluokkaa kotoisaksi, tämä ajatus muuttui koulutuksen lopulla, syyksi epäillään arkirealismia kokemista. Viihtyisä luokkahuone sen sijaan pitää pintansa opiskelijoiden kuvailuissa, tosin he eivät kuvaile millainen on heidän mielestään viihtyisä luokka Kähkönen. (2003, 69.)

Kotoisa viittaa sanana kodinomaisuuteen. Johonkin mitä kotona on. Omassa tutkimuksessani oppilaiden mielestä kodikkuutta ja viihtyisyyttä toivat matot, kukat, värit ja huonekalut. Luokkahuoneesta toivottiin enemmän kodinoloista mukavuutta kuin kaikuvaa kovuutta. Piispanen (2008) tutki opettajien, oppilaiden ja vanhempien hyvyys- käsityksiä koulusta ja luokkahuoneesta. Opettajien mielestä hyvä ja viihtyisä oppimisympäristö koostui opetusta virittävästä ja pedagogiaa tukevista ratkaisuista. Oppilaat keskittyivät vastauksissaan pääasiassa koulun fyysisiin puitteisiin. Piispanen väitöskirjassa oppilaat pitivät viihtyisänä erilaisia huonekaluja, värejä, tapetteja ja kukkia. Tietylainen kodikkuus koetaan viihtyisänä. Piispanen väitöskirjan opettajat pitivät myös kodikkuutta viihtyisänä. Pienillä teoilla saadaan ympäristöstä luotua viihtyisä kokonaisuus. Uusien koulujen rakentamisessa kuullaan nykyään oppilaita. He saavat esittää näkemyksensä, siitä millaisen koulun he toivoisivat saavansa. Yleensä oppilaat saavat piirtää kuvan unelma koulusta ja luokasta. Toivon, että oppilaiden esittämät ideat otetaan aidosti huomioon uusia kouluja suunnitellessa. Koulu on lasten työpaikka ja sen tulisi olla heille sopiva ja myös heidän mielestään viihtyisä. (Piispanen 2008, 169 – 171.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimukseni taustalla vaikuttaa hermeneuttinen tieteenfilosofia. Hermeneutiikka luo viitekehyksen, jonka pohjalta tarkastelen ja tulkiten aineistoani. Aineisto on analysoitu käyttäen mixed methodsia. Mixed methodsissa käytetään sekä määrällistä, että laadullista menetelmää. Tutkimuksessani olen käyttänyt määrällistä sisällön analyysiä (content analysis) ja merkitysten analyysiä.

4.1 Tutkimustehtävä

Oppimisympäristö on käsitteenä laaja. Olen rajannut oman tutkimukseni käsittelemään fyysistä oppimisympäristöä ja selkeyttäen sen vielä luokkahuoneeksi. Tutkimustehtävänäni oli selvittää millaista luokkaa oppilaat pitävät viihtyisänä. Millaisessa tilassa he haluavat oppia ja mikä tekee tilasta viihtyisän. En tutki oppilaiden eriäviä käsityksiä viihtyisyydestä, vaan sitä minkä he kokevat viihtyisänä. Ajattelin asiaa ennemminkin siltä kannalta, että oppilaat antavat ikään kuin neuvoja opettajille, kuinka luokasta luodaan oppilaiden mielestä viihtyisä tila. Oppilaiden antaman informaation perusteella jokainen opettaja voisi muokata luokastaan viihtyisän oppimistilan.

Vaikka oppiminen on siirtynyt koulunpihalle, vierailuille, auloihin, nettiin ja ulos toimii luokkahuone silti oppilaiden tukikohtana ja pääasiallisena oppimistilana. Luokkahuoneella on mahdollista olla se oppilaiden oma tila, joka luodaan omannäköiseksi viihtyisäksi oppimistilaksi. Omassa tutkimuksessa keskityn pelkästään luokkahuoneen muuttamiseen viihtyisäksi oppimistilaksi. Tämän tilan muokkaaminen viihtyisäksi olisi ensi arvoisen tärkeää oppilaiden kouluviihtyvyyden kannalta. Oma tila, oman näköisenä luo mielyttävän ympäristön oppimiselle. Pienenkin tilan saa muutamilla sisustusratkaisuilla muunnettua toiminta-alueiksi jotka mahdollistavat monipuolisen ja mielekkään oppimisen. Oppilaita kuunnellen voi opettaja luoda luokastaan oppimista tukevan viihtyisän tilan.

4.2 Mixed methods

Mixed methods termiä käytetään tutkimuksesta, jonka aineiston keräämiseen ja/tai aineiston analyysiin on käytetty sekä laadullista, että määrällistä tutkimusmenetelmää. Mixed methodsin avulla tutkija voi saada kerättyä monipuolisen aineiston sekä muodostettua siitä monipuolisen aineiston analyysin. Mixed methodsia vastustettiin alkuun, sen rikkoessa määrällisen ja laadullisen tutkimuksen rajan. Nyttemmin valtataistelu laadullisen ja määrällisen tutkimusmenetelmien välillä on alettu unohtaa ja keskitytään vain siihen, että on erilaista aineistoa ja niiden erilaista tulkintaa. Mixed methodsin monipuolisuus on saanut tutkijat käyttämään tätä menetelmä muotoa. (Johnson & Onwuegbuzie 2004, 23.) Monet tutkijat käyttävät Mixed methodsia siten, että he ensin analysoivat määrällisen aineiston ja sen jälkeen analysoivat aineistoa laadullisesti, kysyen, mitä tämä aineisto kertoo edelleen tutkittavasta kohteesta. Esiin nousutta laadullista aineistoa voi jälleen analysoida määrällisesti. On myös muita tapoja analysoida aineistoa. Aineistojen monipuolinen tulkitseminen vaikuttaa positiivisesti myös tutkimuksen luotettavuuteen. (Creswel 2006, 7 - 8.)

4.2.1 Laadullinen tutkimus

Hermeneutiikka on tieteen filosofia. Sen juuret menevät pitkälle antiikkiin ja monet teokset käsittelevätkin hermeneutiikan syntyä ja kehitystä. Hermeneutiikka on tapa ymmärtää totuutta, mutta totuus voi olla hyvin subjektiivista. Jokainen luo oman totuuden merkitykset yhdessä ympäristön vaikutusten kanssa. Filosofisessa tieteen lähestymistavassa oleellista on kysymys ja sen asettelu. Hyvä tutkija osaa asettaa oikean kysymyksen johon hän löytää vastauksen. Kysymysten näkeminen muuttaa käsityksiä ennakkomieli-piteistä, joista tutkijan tulisi olla tietoinen. Hermeneutiikassa tulisi nähdä objektiivisuuden ja subjektiivisuuden yhteys. Toista ei ole ilman toista. Oikea ymmärrys syntyy yksittäisten asioiden sulautuessa kokonaisuuteen. (Gadamer 1987, 18 - 37.)

Inhimillinen todellisuus on merkitysten ympäröimä. Merkitykset ovat sidottu kansojen ja yksilöiden historiaan. Esimerkiksi sauna saa suomalaisten mielessä erilaisen merkityksen, kuin se saisi vaikka ugandalaisen mielessä. Merkitykset elävät osana inhimillisessä ymmärryksessä. Ne ovat konteksti sidonnaisia ja voivat tarkoittaa tietyssä hetkessä toista ja jossain muussa yhteydessä toista. Tutkijan on tulkittava tätä merkitysten kontekstia ja ymmärrettävä ne hetkeen sidotuiksi merkityksiksi. (Moilanen & Räihä 2006, 46 – 47.)

Merkityksiä voidaan ymmärtää kolmella tasolla (Moilanen & Räihä 2010, 48) Näitä tasoja ovat yksilöllinen, yhteisöllinen ja universaali yhteisöllinen. Jos käytän esimerkkinä saunaa, saamme kolmen merkitystason konkreettiselle tasolle. Sauna voi yksilöllisenä tasolla merkitä yksilölle rentoutumisen, juhlimisen tai epämieluisan paikkaa, riippuen yksilön aiemmista kokemuksista

saunan suhteen. Yhteisöllisellä tasolla sauna merkitsee suomalaisille rentoutumista ja puhdistumista. Universaali yhteisöllisellä tasolla saunaan liitetään ajatuksia pohjoisen kansojen, ehkä ruotsalaisten tavasta olla lämpimässä huoneessa. Annamme asioille erilaisia merkityksiä yksilöinä, kulttuuritaustamme perinnöllä ja myös maailmanlaajuisella tasolla. (Moilanen & Rähkä 2010, 48 – 49.) Erilaiset merkityssuhteet syntyvät henkilön maailmankuvan ja tajunnan pohjalta. Ymmärtääksemme merkityksiä, meidän tulisi ymmärtää tutkittavamme tapaa nähdä maailmaa. (Rauhala 2005, 28.)

4.2.2 Määrällinen tutkimus

Content analysis on sekä laadullinen, että määrällinen tutkimusmenetelmä jolla voidaan tutkia erilaisia teksti- tai kuva- aineistoa. Oleellista on kuvata tutkimusaineistoa mahdollisemman hyvin. Content analyysissä kuvaillaan aineiston sisältöä ja/tai aineiston rakennetta. Aineistoa voi kuvata esimerkiksi sanallisesti tai taulukoiden avulla. Sisältöä analysoidessa voi tutkia esimerkiksi kuinka monta kertaa jokin tietty asia ilmaistaan tekstissä. Rakennetta analysoidessa voi esimerkiksi tutkia missä kohtaa mainosta jokin tietty asia on esitetty. Sisällön analyysi voidaan jakaa sekä laadulliseen, että määrälliseen analyysiin. Laadullisessa sisällön analyysissä keskitytään tutkittavan aineiston merkityssisältöihin ja määrällisessä sisällön analyysissä keskitytään enemmän siihen kuinka monta kertaa kyseiset asiat ilmenevät aineistossa. (Krippendorff 2004, 19 – 24.)

Omassa tutkimuksessani on hyvin pieni ripaus määrällistä sisällön analyysiä. Olen laskenut piirustuksissa ilmenneitä asioita määrällisesti. Tämän tein heti saadessani piirustukset käsiini. Sisällön analyysi auttoi minua jäsentämään piirustusten tuomaa informaatiota. Laskin kuinka moni on piirustuksessaan pitänyt viihtyisänä esimerkiksi parin vieressä istumista. Laskin pulpettien asetelut ja jaoin piirustukset ryhmiin sen perusteella. Laskin myös kuinka moni oppilas on jakanut viihtyisän luokkansa toiminta- alueisiin. Kirjasin ylös It- laitteiden esiinty-

vyiden, joita olivat älytaulut, tietokoneet ja kännykät. Laskin myös kuinka moni oli piirtänyt viihtyisään luokkaan erilaisia huonekaluja ja mattoja.

Content analysissä voi aineistoa tulkita määrällisillä taulukoilla ja taulukoiden tuloksilla. Luokkien kategoriat määräytyvät tutkimuskysymyksen ja aineiston teemojen mukaan. Perinteisessä sisällön analyysissä tulokset koodataan niihin sopiviin muuttujaluokkiin ja analysoidaan sen pohjalta. (Seitamaa- Hakkarainen 2000, 9 – 10.) Omassa tutkimuksessani on vain muutama luku, joita en tulkitse sen enempää. Content analysin keinot olivat minun tutkimuksessani vain keino jäsentää itselleni tutkittavaa aineistoa. Vaikken pyri yleistämään tutkimustuloksia vaan saamaan muutaman oppilaan näkemykset viihtyisästä luokasta esille, oli kuitenkin mielenkiintoista nähdä mitä pienen aineistoni enemmistö ajatteli.

4.3 Oppilaiden piirustukset tutkimuksen aineistona

Lapset osana tutkimusta on historiallisesti suhteellisen uusi asia. Lapsia on tutkittu mutta he eivät ole kovin usein olleet osana tutkimusta, henkilöinä joilla olisi merkityksellisiä ajatuksia tutkittavasta kohteesta. Kuitenkin lasten mielipiteet ja ajatukset antavat arvokasta tietoa heidän näkökulmastaan esimerkiksi koulutusta tutkittaessa. Nyttemmin tämä tieto on huomioitu ja esimerkiksi uusia kouluja suunniteltaessa oppilaat saavat esittää toiveitaan tulevan koulun ympäristön ja sisätilojen sisustuksen ja tilaratkaisujen suhteen. Kun suunnitellaan jotain, jonka käyttäjinä ovat pääasiassa lapset, niin silloin he ovat ekspertejä antamaan tietoa lapsen näkökulmasta asioihin. (Fraser, Lewis, Ding, Kellett & Robinson 2004, 44 – 45.) Tutkimuksessani hyödynnän lasten asiantuntijuutta ja kyselen heiltä mitkä seikat auttaisivat luomaan luokasta viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön.

Lapsilla on paljon arvokasta tietoa heidän maailmastaan. Kysymys onkin ollut kuinka saada kerättyä tuota arvokasta informaatiota lapsilta. Lapset eivät pysty kovin hyvin ilmaisemaan itseään verbaalisesti, mutta tutkijat ovat huomanneet piirustusten olevan avaimena lasten sisäiseen maailmaan. Lapset ilmaisevat piirustuksissaan tunteita ja tuntemuksiaan, mitä he eivät muuten pystyisi sanallistamaan. Piirustuksia on käytetty aineistona varsinkin yhteiskunta tieteissä ja psykologiassa. Usein käytetty menetelmä on piirtää ja kertoa tai piirtää ja kirjoittaa. Tutkijat haluavat saada mahdollisemman paljon tietoa tutkittavalta kohteeltaan. Näin tutkijat välttyvät väärin tulkinnoilta ja lisämateriaali tuovat tutkimukseen luotettavuutta. Piirustuksista tulkitaan siinä käytetyt värit, mitä on piirretty, miten on piirretty ja mitä piirros esittää. (Mitchell, Theron, Stuart, Smith & Campbell 2011, 19 – 20.)

Valitsin piirtämisen siksi, että se on lapsille luonteva tapa tuoda ajatuksiaan esille. Lapsi ei välttämättä saa sanallistettua ajatuksiaan mutta piirtäen ajatukset muotoutuvat konkreettiseksi joita tutkija voi tulkita. (Alerby 2000.) Lasten piirustuksia on kutsuttu peiliksi heidän mieleen. Ihmisperrokskeilla tutkitaankin usein lapsen kehitystä. Myös muu piirtäminen peilaa lapsen sisäistä maailmaa. Piirtäminen vaatii motoristenkykyjen lisäksi, hyvää silmä-käsi-koordinaatiota, myös lasten työmuistista puhutaan piirtämisen yhteydessä. Lapsen ikä antaa tietoa lapsen kyvystä piirtää. Motoriset taidot kehittyvät iän karttuessa ja ne luovat pohjaa sujuvalle itseilmaisulle.. Alle viisivuotiaat piirtävät yleensä symbolisella tasolla. Heidän töissään esimerkiksi ihminen on esitetty usein pääjalkaisena. Noin 5 - 9vuotiaiden motorinen kehitys etenee nopeasti ja piirtämisestä tulee esittävämpää. Vanhempien lasten kyvyt piirtää kehittyvät vielä lisää yksilöllisten taipumusten mukaan. (Cherney, Seiwert, Dickey & Flichtbeil 2006, 130 - 132.) Valitessani tutkimukseen hieman vanhempia lapsia, minun ei tarvitse tutkijana tulkita lasten piirroksia symbolisella tasolla. Analysoimani kuvat ovat täysin esittäviä, joten säästyn ylitulkittamisen ja väärintulkittamisen vaaroilta.

Useat tutkijat käyttävät piirustuksia saadakseen tietoa oppilaiden käsityksistä heitä ympäröivästä maailmasta. Lasten piirustuksia ovat tulkinneet myös Kultima, Kangas, Hyvönen & Latva tutkimuksessaan: Let`s Play! Tutkimuksia

leikillisestä oppimisympäristöistä (2006) Heidän tutkimuksessaan esikoululaiset saivat piirtää paperille toiveidensa leikkiympäristön. Tuloksia tulkittiin tyttö- poika asetelmalla. Mitä erilaista ja yhtenäistä tytöt ja pojat toivoivat ympäristöltä. Tuloksia oli taulukoitu tulkintoja helpottavaksi.

Käytin kuvien analyysiin ensin määrällistä analyysiä. Minun oli helpompi jäsentää piirustukset omassa mielessäni, kun loin taulukon josta katsottuna näin esimerkiksi kuinka monen oppilaan piirustuksessa oli pulpetit aseteltu pareittain. Seuraavaksi tutkin piirrosten merkityksiä. Mitä oppilaat haluavat kertoa tutkijalle viihtyisästä luokahuoneesta piirustuksellaan. Mitä värit kertovat? Kuinka tila on jaettu? Missä oppii parhaiten? Millainen sisustus luokassa on? Piirustuksia tutkiessa esiin alkoi nousta erilaisia viihtyisyyden teemoja. Piirustukset kertovat paljon myös oppilaan tavasta oppia. Osalle viihtyisyyttä on istua itsekseen ja keskittyä kuuntelemaan opettajaa. Osalle se on kaverin vieressä istumista ja opittavasta aiheesta keskustelemisesta kaverin kanssa.

4.4 Oppilaiden haastattelu

Lasten haastattelu eroaa aikuisten haastattelusta. Lasten haastattelussa korostuu aikuisten haastattelua enemmän haastattelijan kyky tulkita haastateltavan eleitä ja osata oikealla hetkellä kysyä oikealla tavalla kysymyksiä. Tämä voi olla haastavaa varsinkin aloittelevalle tutkijalle, joka mieluusti tukeutuisi kysymyspaperiinsa. Tutkijan on käytettävä erilaisia metodeja luodakseen lapselle turvallisen mutta motivoivan ilmapiirin, joka rohkaisee lasta kertoamaan ajatuksiaan. Lapsia motivoivat keinot ovat yleensä, pelit, piirtäminen, liikunta. Paras ympäristö lasten haastatteluun on jokin tuttu paikka, kuten koti tai koulu. (Greig, Taylor 1999, 131.)

Fraser ets.(2004) mukaan nuorille sopivat yksilöhaastattelut ja menetelmät joissa nuori tuottaa esimerkiksi tekstiä itse. Pienille lapsille sopivat ryhmähaastattelut pienissä ryhmissä. Keskilapsuudessa (middle childhood) oleville käy molemmat tapauksista riippuen. Haastattelun haasteita ovat: en tiedä-vastaukset, jotka ovat lähinnä opittuja nopeita keinoja päästä pois aikuisten kysymyksistä ja tutkijan hahmottaminen opettajan rooliin, jolloin lapsi voi odottaa tutkijalta syvempää johdattelua kysymyksiin ja vastauksiin. Yksilöhaastattelu luo luottamuksellisemman ilmapiirin, mutta taas toisaalta ryhmähaastattelu voi tuoda rikkaamman aineiston lasten uskaltessa puhua paremmin vieraalle ihmiselle. Ryhmähaastattelussa tutkijan tulee miettiä haastattelun tarkoitusta suhteessa haluttuun tietoon. Samaa sukupuolta olevat haastateltavat voivat olla rohkeampia puhumaan kuin eri sukupuolta oleva ryhmä. Merkityksellistä on koostuuko ryhmä tuntemattomista, tutuista vai ystävistä. Teemahaastattelu vapauttaa tutkijaa ja tutkittavaa liiallisesta kysymys-vastaus-asettelusta, joka voi lasten kanssa olla haasteellista vastausten lyhkäisyyden vuoksi. (Fraser ym. 2004, 166 – 167.) Vastaavanlaisia ajatuksia toivat ilmi myös Greig & Taylor (1999, 132) jotka toivat lasten ryhmähaastattelun edut vahvasti esille. Ellei tutkijan aihe sattuisi olemaan niin arkaluontoinen, että se sen vuoksi kaipaa yksilöhaastattelua. Hyvä ryhmän koko olisi heidän mukaan maksimissaan viisi- kuusi lasta.

Olen miettinyt oman roolini vaikutusta haastattelutilanteeseen. Olin lapsille tuttu sijaisopettajana. Se voi olla etu- sekä haitta kuten Fraser kuvaa ”Haasteena haastattelijan roolille on aikuisen arvoasema suhteessa lapseen. Vaikka aikuinen olisi kuinka lapsen roolissa, mieltävät lapset hänet silti aikuiseksi. Parasta olisi olla vain mahdollisemman aidosti läsnä”. (Fraser ym.. 2004, 171.) Uskoisin, että omassa tapauksessani tuttuus oli etu. Se, että olen lapsille tuttu aikuinen ja sellainen jonka kanssa on voinut jutella tuttavallisesti, auttoi heitä suhtautumaan rennommin haastatteluun. Koulun ilmapiiri oli omalta osaltaan auttamassa tutkijaa. Koulussa on mutkaton ilmapiiri, oppilaat ja aikuiset juttelevat keskenään ilman virallista muuria välissään. Päädyin ryhmähaastatteluihin, jossa oli litteroinnin helpottamiseksi kolme oppilasta kerrallaan. Fraser ym.(2004) mukaan tutkijalla voi olla haastavaa litteroidessaan tietää kuka lapsista puhuu milloinkin. Minulle tuli haastattelussa tunne,

että oppilaat olisivat kuitenkin puhuneet vapautuneemmin, jos olisin haastatellut heitä yksitellen. (Fraser ym. 2004, 175.)

Avoin haastattelu on keskustelunomainen tilanne haastateltavan ja tutkijan välillä. Avoin haastattelu on täysin strukturoimaton, haastattelua ohjaa tutkittava ilmiö. Haastateltava on keskeisessä roolissa, hänen kertomuksensa ohjaa haastattelua. Avoimessa haastattelussa tutkija pitää huolta, että haastattelu pysyy määritetyssä aiheessa. Avoin haastattelu sopii erinomaisesti kokemuksellisuutta tutkittaessa. (Puusa 2011, 83.) Koska tutkimukseni pääpaino oli piirustuksissa ja oppilaista nousevissa viihtyisän luokkahuoneen käsitöksissä, ajattelin, että sopivin haastattelumuoto on avoinhaastattelu. Annoin piirustusten johdattaa haastattelua ja kysyin välillä tarkentavia kysymyksiä viihtyisyydestä. Avoimessa haastattelussa vältyin myös kyllä ja ei vastauksilta, sillä en varsinaisesti esittänyt sellaisia kysymyksiä joihin olisi voinut vastata yhdellä sanalla. Oppilaat kertoivat ja kuvailivat mielestään viihtyisyyttä lisääviä ja viihtyisyyttä heikentäviä asioita.

4.5 Aineiston hankinta

Tutkimuskysymykseni ovat:

Millainen on viihtyisä luokkahuone?

Miten luokkahuonetta tulisi muuttaa, jotta siitä tulisi viihtyisä?

Mikä on luokan mieluisin paikka olla? Mikä tekee siitä mieluisan?

Saadakseni vastauksen tutkimuskysymyksiini kaksi viitosluokkaa ja yksi kuudesluokka piirsivät minulle mielestään viihtyisän luokan. Lisäksi he kirjoittivat

pienille lapuille, miksi he olivat merkanneet piirustukseensa mieluisammaksi paikakseen sen paikan jonka olivat merkanneet. Haastattelin vielä kuutta oppilasta ja kyselin heiltä tarkentavia kysymyksiä viihtyisästä luokkahuoneesta.

Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva, jotka vuonna 2007 tutkivat kuudesluokkalaisten käsitystä unelma koulusta, listasivat kuudesluokkalaisten eduksi pitkän koulukokemuksen ja heidän tapauksessa kyvyn kirjoittaa suhteellisen sujuvasti tekstiä. Olin samoilla linjoilla heidän kanssaan siitä, että oppilaiden on hyvä olla vanhempia oppilaita. Päädyin omassa tutkimuksessani viidesluokkalaisiin, lisäksi minulla on aineistoa kuudesluokkalaisilta. Tutkimuksessani oppilaat piirsivät viihtyisän luokkahuoneen. Piirustukseen he piirsivät rastit niihin kohtiin, missä he mieluiten opiskelisivat. He perustelivat valintansa pienellä kirjoituksella. Lisäksi haastattelin sekä tyttöjä, että poikia viihtyisästä luokkahuoneesta.

Koulu oli minulle entuudestaan tuttu. Vaikka välissä on muutama vuosi työtä toisella koululla, olen silti oppilaille tuttu hahmo. Näin ollen täysin vieraan tutkijan jännittäminen oli oppilailta poissuljettu asia. Ajatus haastattelusta tuntui jännittävän oppilaita, muttei itse piirustustehtävää. Olin ollut sähköpostitse yhteydessä luokan opettajiin. Toinen opettaja oli jo alustavasti kertonut luokalleen, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa. Tämä helpotti tutkimuksen aloitusta, sillä oppilaat osasivat jo hieman odottaa mitä tuleman piti.

Kävin jakamassa tutkimuslupa paperit oppilaille kahta viikkoa ennen tutkimustani. Palautuspäivä oli annetun viikon päähän perjantaiksi, joten ajattelin, että lappuja palautuu vielä seuraavalla viikolla palautuspäivän jälkeen. Näin myös kävi. Ajankohta aineistonkeruulle sattui lähelle hiihtolomaviikkoa. Alueemme opetussuunnitelmaan on kirjattu laskettelunopetusta ja laskettelujakso sijoittui juuri tälle viikolle. Koululla oli kiirettä ja yhteisten aikojen löytäminen aineistonkeruulle oli haastavaa.

Koulu sijaitsee laskettelukeskuksen vieressä ja se näkyy oppilaiden elämässä. Puheet ovat lautailussa ja laskettelussa. He katsovat internetistä hyppyvideoita, puhuvat lautailu- ja laskettelumerkeistä. Vapaa ajan oppilaat ovat

rinteessä, koko sosiaalinen elämä pyöri rinne-elämän ympärillä. Luokan takana oli monoja, lautoja ja suksia. Lasten vaatteissa oli suosittuja merkkejä muun muassa Burton, jne. Opetustuokioilla keskustelut kääntyvät lasketteluun, rinneasioihin, niin kuin oppilaat asiaa kuvaavat. Myös pienten oppilaiden vaatetus oli rinnehenkistä. Ulkoiluhousuina toimivat lasketteluhausut. Osuin siis aineiston hankintani kanssa keskelle odotettua liikunta - aikaa. Sovimme aineistonkeruulle ajan uskonnontunnille, haastattelut olivat heti sen perään ns. pitkällä välkällä. Koulun sijainnin ja oppilaiden sosiaalisen elämän tiimoilta ei ollut ihme, että laskettelu nousi esille myös haastatteluissani.

Tutkittavat olivat viidesluokkalaisia. Tutkimuslupapapereita palautui yllättävän vähän, vaikka olin jakanut paperit kaksi viikkoa aiemmin. Toiselta luokalta palautui yhdeksän kappaletta ja toiselta luokalta kahdeksan kappaletta. Lopulta tutkimukseen osallistui toiselta luokalta kahdeksan ja toiselta seitsemän oppilasta. Pari ensin kieltäytyvää tuli mukaan kun he kuulivat, että tutkimukseen osallistujat saavat kiitoksena osallistumisestaan karkkia. Olin varannut oppilaille vaivanpalkaksi karkkipussin, jonka oppilaat saivat jakaa keskenään. He antoivat kuitenkin omasta vapaa – ajastaan aikaansa ja saivat läksyksi sen mitä muu luokka oli tunnin aikana tehnyt. Mielestäni osallistumisesta on kohteliasta antaa jonkinlainen kiitos. Esittäydyin ja kerroin tutkimuksesta oleelliset asiat sitten jaoin tutkimuslupapaperit. Ohjeistus löytyy liitteestä, liite 1.

Tutkimus alkoi minun ohjeistuksella. Ne jotka eivät osallistuneet tutkimukseen, tekivät joko käytävässä tai luokassa uskonnontehtäviä. Kerroin, että valkoiselle paperille he saavat piirtää viihtyisän unelmiensa luokan. Pyysin heitä katselemaan ympärilleen, mitä he muuttaisivat niin että tilasta tulisi viihtyisä. Kysyin muun muassa näin: ”Missä esimerkiksi teette mieluiten läksyt tai luette kun olette kotona?” poika viittaa ”Fatboyssa” ”Niin olisiko se esimerkiksi mukava paikka?” Molemmissa luokissa oppilaiden esimerkiksi nousi Fatboy. Fatboyt ovat samantapaisia kuin säkkituolit ja ne saavuttivat joitain vuosia sitten suuren suosion ilmestyessään BB- taloon. Nuoriso on suosinut näitä istuimia jo pidemmän aikaa. Tämä voi osaltaan selittää niiden runsauden piirustuksissa, sekä se että Fatboy nousi esimerkiksi ohjeistuksessa. Myös

se seikka että Fatboy ja säkkituolit ovat suosittuja lasten ja nuorten parissa on myös otettava huomioon.

Jaoin A4 - kokoiset piirustuspaperit ja post- it- laput. Älytaululla näkyi ohjeistus, jonka olin lukenut läpi ja selittänyt vielä jos ilmeni kysyttävää. Olin tuonut myös puuvärejä luokkaan. Oppilaat työskentelivät molemmissa luokissa liikkuvan intensiteetin vallassa. Piirustuksia tehtiin niin huolella, ettei siihen riittänyt kokonainen pidennetty oppitunti. Osa piti piirustukset ja he piirsivät vielä lisää seuraavan tunnin lopussa. Ennen haastattelua kaikki piirustukset olivat valmiita. Töistä näkyy huolellisuus ja aidolla asenteella tehty työnjälki. Yhtään huolimatonta tai vitsiksi tarkoitettua työtä ei palautunut. Oppilaat suhtautuivat vakavasti vastuuseensa saada kertoa tutkijalle, miten luokkahuoneesta voisi muovata viihtyisän oppimistilan. Pyysin oppilaita merkitsemään x:llä piirustukseen paikan, mikä olisi kaikista mieluisin paikka olla. Paikkoja sai olla useampia. Jaoin heille post - it - lappuja, johon he kirjoittivat pienen perustelun. Oppilaat kirjoittivat muutaman lauseen mittaisia perusteluita. Lähes kaikissa töissä oli enemmän kuin yksi rasti.

Olin päättänyt haastatella sekä tyttöjä, että poikia. Käytin apuna opettajien tietämystä luokkansa oppilaista. Kyselin etukäteen keitä he suosittelisivat haastatteluun. Molempien luokkien opettajat kertoivat, että heidän luokallaan ei ole väliä keitä oppilaita haastatteluun ottaa. Myöskään poikien ja tyttöjen välillä ei ollut sellaisia ongelmia, etteivätkö he puhuisi avoimesti toistensa seurassa. Päädyimme opettajien kanssa siihen, että kysymme ketkä ovat halukkaita haastatteluun. Ensimmäisestä luokasta kaikki halukkaat olivat tyttöjä, joten päädyin pyytämään seuraavalta luokalta poikia haastatteluun. Keskustelimme tutkimuksen kulusta ja kävi selväksi, että haastattelu hieman pelotti oppilaita. He eivät oikein tienneet mitä siltä odottaa ja osaisivatko he puhua järkevästi. Kerroin heille etten minäkään tiedä mitä siellä puhutaan. Ollaan kaikki sitten ihmeissämme ja katsotaan mitä kivaa keksitään. Tämä rentoutti ilmapiiriä ja käsiä alkoi nousemaan viittaukseen. Ensimmäiseltä luokalta nopeimmat viittaajat olivat tyttöjä, joten sovimme toisen luokan opettajan kanssa, että sieltä haastattelen poikia.

Opettajien kanssa olimme etukäteen keskustelleet luokista ja he sanoivat, että ketä tahansa voi haastatella. Kaikki pystyvät kertomaan sujuvasti ajatuksistaan. Pitkävälkkä on jokapäiväinen puolen tunnin mittainen välitunti, jolloin oppilailla on aikaa pelata erilaisilla välitunti välineillä. Oppilaat suostuivat antamaan välitunnistaan aikaa ja tulivat haastatteluun. Haastatteluhetket kestivät noin viisitoista minuuttia. Juttelimme ensin hieman muita juttuja ja kerroin ettei minulla ole heille kysymyksiä.

Olin osannut odottaa ryhmähaastattelun haasteeksi piirustukset. Arvelin, etteivät näin nuoret halua näyttää omia töitään toisilleen, joten niistä puhumisen saisin unohtaa. Hypoteesi kävi todeksi ja haastattelutilanteessa tytöt eivät suostuneet näyttämään töitään toisilleen. He olivat piirtäneet ne vain minulle. Istuimme pöydän ympärillä, kaikilla kolmella tytöllä paperit oli nurin perin pöydällä ja kädet ristissä niiden päällä. Yksi jopa makasi paperinsa päällä. Kerroin, että jutellaan yhdessä yleisellä tasolla viihtyisästä luokasta. Tytöt rentoutuivat ja keskustelua alkoi syntyä. Poikien haastattelu meni samoilla linjoilla. He eivät halunneet näyttää piirustuksiaan, joten emme puhuneet niistä suoraan. Ilmeisesti he tekivät tehtävää niin tosissaan, etteivät he halunneet asettaa töitään alttiiksi toisten mahdolliselle arvostelulle. Poikien haastattelu oli hankalampi litteroitava. Heillä oli niin paljon sanottavaa, että he puhuivat jatkuvasti päällekkäin. He myös komppasivat minua jatkuvilla hmm, joo, niin - kommenteilla. Poikien haastattelu olisi varmasti kestänyt vaikka kuinka kauan, mutta saturaatio alkoi näkyä vastauksissa. He eivät oikein keksineet kuinka luokkaa voisi tehdä viihtyisämmäksi. He olisivat tosin puhuneet rinneasioista vaikka loppupäivän.

Tutkimukseni aihe voi olla sikäli haastava oppilaille, sillä heillä ei ole vielä kokemuspintaa erilaisista luokkatiloista. He ovat nähneet koulun samanlaisena ne vuodet mitä he ovat koulua käyneet. Ihan täysin uuden ja erilaisen kuvittelemisen voi olla haastavaa. Kuitenkin heidän pienet muutoksensa voivat olla oleellinen tekijä, jolla jokainen opettaja pystyisi helposti muokkaamaan luokkaansa viihtyisämmäksi.

Keräämäni aineiston lisäksi sain myös viisitoista piirustusta toisessa kaupungissa tehdystä tutkimuksesta. Siellä oli rakenteilla koulu, jota varten oppilaat ovat saaneet piirtää unelma luokan. Aineisto sopi tutkimukseeni, sillä tehtävänanto oli lähes samanlainen kuin omassa tutkimuksessani ja oppilaat olivat miltei samanikäisiä. Oma aineistoni on kerätty viidesluokkalaisilta ja toisen kaupungin aineisto oli viides ja kuudesluokkalaisilta.

Huolimatta eripuolilta Suomea kerätystä aineistosta, aineisto sulautui toisiinsa täydellisesti. Jos en tietäisi post- it – lapuista, minkä aineiston olen kerännyt itse, ei oppilaiden töitä voisi erottaa toisistaan. Unelmien viihtyisä luokka näyttää olevan samanlainen, vaikka kaupunki ja tutkija ovat aineistojen keuussa olleet erilaiset. Tämä huomio oli huojentava. Mielestäni eri aineistot eri puolelta Suomea lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Se, että aineisto sulautuu toisiinsa, kertoo minulle tutkijana, että en ole tehtävänannollani johdattelut oppilaita tietynlaisiin vastauksiin.

4.6 Analyysi

Laadullinen tutkimusprosessi etenee hermeneuttisesti. Hermeneutiikan mukaan kokonaisuus tulee ymmärtää osien merkitysten kautta ja toisin päin. Kokonaisuus ilmentää yksittäisestä ja yksittäinen kokonaisuutta. Näin syntyy ikään kuin hermeneuttinen kehä, josta käsin tutkija tulkitsee tutkittavaa kohdettaan. Tutkija kiertelee aineistonsa ympärillä, ollen välillä lähempänä aineistoa palatakseen sitten tarkastelemaan sitä kauempaa. (Puusa & Juuti 2011, 42 – 43.) Itse koen olleeni tutkimukseni kanssa hermeneuttisessa spiraalissa. Alkuymmärrys on syventynyt teorian myötä, jota taas aineisto ja sen analyysi ovat muokanneet. Päädyn yhä uudestaan kehäni alkuun mutta syventynyt ymmärrys nostaa kehää jatkuvasti ylöspäin. Piirustusten tutkiminen

on pitkä ja monitahoinen prosessi. Minulla oli ensin oletuksia siitä millaisia piirustuksia voisin saada. Oletukset muokkaantuivat kun sain aineiston käsiteltäväksi. Piirustuksissa on havaittavissa monta kerrosta, värit, sommittelu ja piirretyt asiat puhuvat kaikki omaa kieltään. Ensi havainnointi ei tuo kaikkia kerroksia esille. Piirustukset ja oppilaiden haastattelut puhuvat minulle vaikk- en tekisikään varsinaisesti graduani. Olen elänyt aineiston keskellä jo monta kuukautta. Aineisto kulkee ympärilläni kaikkialle ja ymmärrykseni siitä syven- tytty vaihe vaiheelta. Palasin yhä uudestaan alkulähteelle mutta olin kuitenkin syventänyt ymmärrystäni aineiston suhteen.

Tutkimukseni aineisto koostui kolmestakymmenestä viides – ja kuudesluok- kalaisten tekemistä piirustuksista. Jokaisessa piirustuksessa oli mukana teks- tiä, missä oppilaat selvensivät ajatustaan siitä, mikä oli heidän mielestään viihtyisin paikka luokahuoneessa. Piirustusten ja tekstin lisäksi haastattelin kuutta oppilasta kolmenhengen ryhmähaastatteluna. Oppilaiden piirustuksia ovat tulkinneet muun muassa Perkkilä & Aarnos (2007) jotka tutkivat 6 - 8vuotiaiden lasten suhdetta matematiikkaan piirustusten avulla. Perkkilä & Aarnos analysoivat piirustuksia kolmen kohdan menetelmällä: kuvailu, jaotte- lu ja tulkinta. He luokittelivat piirustusten sisällön, värit ja ilmaisun. Piirustus- ten sisällöstä he löysivät erilaisia alakategorioita esimerkiksi millaiseksi lapset olivat piirtäneet itsensä, tämän alakategoriaksi muodostuivat aktiviteetit ja sosiaaliset suhteet. Näin he etenivät analysoiden piirustuksia vaihe vaiheelta. Pääkategorioita oli kaiken kaikkiaan neljä, joista lähti erilaisia alakategoriota kahdesta viiteen kappaleeseen.

Myös Tikkanen (2008) tutki lasten piirustuksia. Hän kirjasi tarkasti piirustus- ten sisältämät yksityiskohdat ylös, pulpettien muodoista aina liitutaulu teks- teihin saakka. Hän muokkasi havainnoistaan taulukon, jota olisi helpompi tarkistella kuin kirjoitettua tekstiä. Tikkanen vertasi piirustuksia haastattelussa sanottuihin asioihin. Seuraava analyysivaihe Tikkasella oli piirteistä käsitteiksi. Hän teemoitteli piirustuksista nousevia käsitteitä yläkategorioiksi joiden alle muodostui erilaisia alakategorioita. Kolmas vaihe oli holistinen käsitys piirus- tuksista. Hän otti analyysiinsä mukaan puhekupla- aineiston, joka omassa tutkimuksessani vastaa post- it- lappuja. Tikkanen oli esitellyt tutkimukses-

saan eri teemoista esimerkkitoita. Näin lukija sai hyvän kuvan, miten eritavoin oppilaat olivat kokeneet matematiikan tuntia ja miltä se heidän kuvaamanaan näytti. Nämä tutkimukset auttoivat minua suunnittelemaan omaa analyysiäni. Analyysini on aineistolähtöinen ja sen teemat nousivat esiin oppilaiden piirustuksista. Samat teemat nousivat esille myös haastatteluissa.

Oppilaiden piirustuksia oli yhteensä kolmekymmentä. Aloitin analyysin levittämällä piirustukset ympäri huonetta. Katselin ensivaikutelmia ja yleistä kuvaa, siitä miltä viihtyisä luokka näyttää. Kirjasin piirustusten asioita määrällisesti paperille. Tutkimuksessani tulkitseen oppilaiden antamia merkityksiä viihtyisästä luokahuoneesta. Yritin päästä lähelle ja ymmärtää oppilaiden näkemyksiä. Koen, että minua auttoi opettajakokemukseni ja eritoten pitkä työskentely lasten ja nuorten parissa. Tiedän heidän kiinnostusten kohteistaan, sillä olen ollut aidosti kiinnostunut heidän maailmastaan. Vaikka lasten ja nuorten maailma on tuttu, tulee minun tutkijana pitää pää kylmänä, jotta välttyisin ylitulkitsemasta oppilaiden piirustuksia. Tutkin merkityksiä yleisellä tasolla, pitäen jatkuvasti mielessäni tutkimuskysymyksen, millainen on viihtyisä luokahuone. Siihen kysymykseen oppilaat vastasivat ja sen merkityksiä minun tulee tulkita.

Merkitysrakenteiden tulkinnassa oleellista ovat sitaatit, autenttiset lainaukset tutkittavilta. Merkityksiä tutkittaessa juuri lainaukset ovat oleellinen osa, tutkijan tulkinta rakentuu näiden tietojen varaan. Sitaattien käyttö luo rytmiä kirjoitetulle tekstille ja toimivat tutkijan tulkintojen tukena. (Moilanen & Räihä 2010, 64 – 65.) Piirustusten tulkinnan apuna minulla oli oppilaiden kirjoitus perusteluistaan mieluisammalle paikalle luokassa. Perustelu antoi minulle suoran tiedon siitä, miksi oppilas oli mieltänyt paikan kaikista mukavimmaksi. Myös oppilaiden haastattelut avasivat piirustusten informaatiota lisää. Kirjoitus ja haastattelu tuovat tulkinnoilleni luotettavuutta. Tulkitseen piirustuksia tukevien oppilaiden haastatteluihin ja kirjoittamiin teksteihin. Autenttiset lainaukset tukevat omaa tulkintaani ja auttavat lukijaa pääsemään syvemmälle oppilaiden näkemyksiin.

Koin istumisjärjestelyt yhdeksi merkittäviksi viihtyisyyden tekijöiksi. Opettajana tiedän kuinka usein oppilaat pyytävät istumajärjestysten muutoksia. Kaverin vieressä istuminen tuntuu olevan suosituinta. Kuitenkin tulee ottaa huomioon ne oppilaat, jotka mieluiten istuvat yksin. Heitä oli tässäkin aineistossa. Aineisto antoi minulle kuvan siitä, kuinka moni viihtyy itsekseen ja kuinka moni kokee kaverin vieressä istumisen viihtyisänä. Yllättävän monessa piirustuksessa oli luokkaan aseteltu useampaan muodostelmaan pulpetteja. Piirtäjä oli ottanut huomioon yksin ja yhdessä viihtyvät oppilaat.

TAULUKKO 1. Viihtyisän luokan elementit oppilaiden kuvaamina

Viihtyisyyden tekijät	lukumäärä
pulpetit aseteltu yksittäin	5/30
pulpetit aseteltu pareittain	11/30
pulpetit aseteltu ryhmiin	6/30
pulpetit aseteltu yksin, pareittain ja ryhmiin	8/30
luokka jaettu toiminta- alueisiin	19/30
it: älytaulu, tietokoneet, kännykät	27/30
sohvat, matot, säkkituolit	26/30

Taulukko helpotti analyysin tekemistä. Näin yhdellä vilkaisulla kuinka moni oli pitänyt esimerkiksi erilaisia huonekaluja luokan viihtyisyystekijänä.

Pulpettien asettelujen jälkeen, otin tarkastelun kohteeksi luokan tilanjaon. Yllättävän moni oppilas oli jakanut tilaa opiskelun ja vapaa/väliajan välille. Näissä piirustuksissa oli pulpetit aseteltu ryhmiin tai pareittain luokan monipuolisemman tilankäytön mahdollistamiseksi. Oppilaat eivät olleet suurentaneet unelmiensa luokkaa, vaan tila oli samassa suhteessa kuin aiemmin, ainostaan tilankäyttöä oli muunnettu. Tämä kertoo mielestäni myös oppilaiden arkirealismien kohtaamisesta. He ovat tietoisia siitä, että kouluilla ei ole rahaa, joten viihtyisä luokka suunnitellaan olemassa oleviin tiloihin. Yksi ainut piirustus oli tässä kohtaa hieman erilainen. Siinä piirroksessa luokkahuone oli viety kokonaan ulos. Mutta vaikka luokkahuone oli täysin seinätön, se noudatti perusmalliltaan ja kooltaan luokkahuoneen muotoa. Tilanjakoa tarkastellessa tutkin myös millaiseksi he olivat viihtyisät tilat piirtäneet. Minkälaisia elementtejä pitää sisällään viihtyisä väliaika - alue ja viihtyisä opiskelu - alue. Kirjasin asioita ruutupaperille ja jaottelin piirustukset seinälle sen mukaan missä nä-

kyivät eri tilaratkaisut. Piirustuksissa oli havaittavissa vielä kolmas tilan funktio, välitunti - alue. Se esiintyi aktiivialueena erilaisine sisäpeleineen. Oppilaat olivat kirjanneet piirustuksiinsa opiskelualueen, joka tarkoitti opiskeluun suunnattua hetkeä. Väliaika – alueen, joka oli aika varsinaisen opetuksen ja välitunnin välissä. Väli – aika on hetki, jolloin koulutehtävät on tehty ja oppilas odottelee toisten oppilaiden tehtävien valmistumista. Kolmas funktio oli välitunti - alue, joka oli tarkoitettu välitunti käyttöön.

Seuraavaksi tutkin piirustuksissa näkyvää teknologiaa. Miltei kaikissa piirustuksissa oli älytaulu opetustilan keskiössä. Lisäksi viihtyisään luokkaan oli piirretty tietokoneita ja kännykkäparkkeja. Yhtään pelikonetta ei piirustuksissa näkynyt. Väliaika - alueelle oli piirretty erilaisia aktiivipelejä, muttei yhtään pelikonsolia. Teknologian arkipäiväistyminen näkyy selvästi oppilaiden piirustuksissa. Myös huoli kalliista puhelimesta näkyi kuvissa. Kännykkäparkin kohdalle oli muun muassa kirjoitettu: *”lukittava tila, jossa kännykät varmasti säilyy!!”* Tietokoneiden kohdalle oli puolestaan kirjoitettu: *”Tarpeeksi koneita kaikille!”* Tulkitsin tämän vastalauseena koulun koneiden kunnolle. Vaikka koneita on määrällisesti kaikille, rajoittuu niiden käyttö kuitenkin muutamaaan toimivaan kappaleeseen, joita oppilaat vaihtelevat keskenään. Helppo tiedonhankinta koetaan osaksi viihtyisää luokkaa.

Erialaisten huonekalujen, joihin luen myös sisustustavarat, tarkastelu oli seuraava vaihe analyysissä. Kirjasin ruutupaperille sohvut, säkkituolit, matot, kirjahyllyt, patjat, tyynyt, kukat ja julisteet. Tarkastelin niiden sijaintia, olivatko ne keskiössä niin sanotulla oppimisalueella vai aseteltuina sivulle väliaika - alueelle. Osaan piirustuksia oli kirjoitettu: *”Tässä voi tehdä tehtäviä.”* tai *”Tässä voi opiskella.”* Silloin mielsin ne opetusalueeseen kuuluvaksi. Joissain piirustuksissa luki *”Näissä voi makoilla väliajalla.”* tarkoittaen aikaa virallisen opetuksen ulkopuolella. Väliaika alue oli tarkoitettu rentoutumiseen. Siellä oli muun muassa säkkituoleja, kirjahylly ja mattoja. Mattoja oli aseteltu luokkien lattioille lähes kaikissa piirustuksissa, ne olivat joko räsymaton kaltaisia raidallisia mattoja ja tai isoja pyöreitä pörröisiä mattoja. Säkkituolit ja sohvut olivat aseteltu piirustuksissa keskustelun mahdollistavaan muotoon. *”Voi rentoutua makoillen ja jutellen kavereiden kanssa.”* Luokan viihtyisyyttä lisäsi

erilaiset paikat, välillä on kiva makoilla ja välillä on hyvä istua pöydän ääressä. Tällä tavalla vaihdamme paikkaamme myös kotona. Erilaiselle tekemiselle ja olemiselle on omat paikkansa. Paikan vaihtaminen tekee hyvää myös keholle, joka äkkiä kipeytyy samassa asennossa olemisesta. Yhteenkään kuvaan ei ollut laitettu pelkästään säkkituoleja tai sohvia oppilaiden opiskelukäyttöön. Tarjolla oli aina myös pulpetit, joko ryhmissä tai pareittain. Viihtyisässä luokassa otettiin huomioon erilaiselle tekemiselle tarkoitettut paikat. Esimerkiksi kuvataidetoita tai kaunokirjoitusta on vaikea tehdä ilman pöydän tukea, kun taas kirjaa voi lukea vaikka sohvalla ja matematiikan tehtäviä voi tehdä matolla.

Piirustusten värejä en alkanut erikseen analysoimaan, vaikka useat tutkijat ovat niin tehneet. Päätin, että en laita niin paljon painoa väreihin, sillä monet oppilaat eivät ennättäneet värittää töitään kunnolla. Aikaa oli varattu 60 minuuttia ja lisäaikaa tuli välitunneista, mutta silti se ei riittänyt piirustusten valmiiksi saattamiseen asti. Oppilaat tekivät töitään tarkasti ja huomauttivat minulle vielä palauttaessaan piirustukset, etteivät he ennättäneet värittää töitään kokonaan. En siis analysoinut värien merkityksiä sen enempää kuin kiinnittääkseni huomiota siihen, että oppilaat kaipaavat värikästä sisustusta. Tämä tuli esille myös haastatteluissa. Piirustuksissa oli värikkäät matot, erivärisiä pulpetteja sekä työpöytiä, värikkäät sohvut ja säkkituolit, sekä värikkäät seinät, jota piirustuksessa edusti väriiviiva seinän kohdalla.

Oppilaat saivat kirjoittaa post - it - lapuille perustelut mieluisammalle paikalle, jonka he olivat merkanneet piirustuksen rastilla. Rasteja sai olla myös useampia. Moni olikin laittanut useamman rastin piirustukseen. Oppilaat olivat kirjoittaneet myös usean lauseen mittaisia perusteluja paikan valinnalleen. He olivat nähneet vaivaa pohtiessaan perustelujaan.

Tutkin lappuja yhdessä piirustusten kanssa ja ilman piirustuksia. Post – it - laput kertoivat kahdenlaista tarinaa. Yhdessä piirustuksen kanssa ne muodostivat kokonaiskuvan yhdestä viihtyisästä luokasta ja sen mukavimmasta paikasta. Eriksien tarkisteltuina ne kertoivat minulle missä ja minkä vuoksi jokin oppilas valitsee juuri tietyn paikan mieluisammaksi paikaksi olla. Post -

it - laput loivat kuvaa opetusorientoituneesta viihtyisyydestä. *”Tästä näkee Smartille hyvin.”* *”Paras paikka on tämä siksi, että kuulee open ja saa raitista ilmaa ikkunasta.”* Aika moni oli valinnut mieluisan paikan opetusorientoituneesti. Myös kaverin vieressä istuminen koettiin mieluisaksi. *”Koska saa istua kaverin vieressä.”* Monessa piirustuksessa oli valittu useampi paikka mieluisaksi paikaksi luokassa. Perustelut kuvasivat myös tehtävien tekemisen ja koulupäivän monipuolisuutta. Välillä tehtäviä voi tehdä sohvalla, välillä pulpetilla. Post – it - laput syvensivät tietouttani viihtyisästä luokkahuoneesta. Perusteluissa nousivat esille opiskelu, mukavuus, ympäristötekijät, sosiaaliset suhteet, luonto, omarauha ja sisustukselliset ratkaisut. Kävin kaikki kirjoitukset läpi ja keräsin niistä ylös viihtyisyystekijät.

Haastattelut ovat litteroitu tarkasti. Sivuja tuli yhteensä neljätoista fontilla kaksoista ja rivivälillä 1,5. Litteroinnin jälkeen aloin yliviivaamaan viihtyisyyttä kuvaavia lauseita ja sanoja. Käsittelin haastatteluja tässä vaiheessa erikseen, koska sivuja olisi ollut liikaa kokonaisuuden hahmottamiseen. Yliviivasin eri värillä viihtyisyyttä haittaavia tekijöitä. Ajattelin, vaikkei tutkimukseni käsittelemään vastakkainasettelua, ne oli hyvä kirjata ylös. Kirjaaminen auttoi jäsentelemään tietoa kolmen eri aineiston välillä.

Seuraavaksi loin haastattelun merkityksistä teemoja. Merkityksiä analysoidessa aineistoa aletaan teemoittelemaan. Teemoittelussa aineistosta pelkistetään esille olennaisimmat asiat. Aineistolähtöisessä lähestymistavassa tutkija nostaa esille aineiston tuomia teemoja. Aineisto ikään kuin puhuu tutkijalle. Teemottelun jälkeen tutkija täsmentää teemojen merkityssisältöä. Apuna voi käyttää esimerkiksi käsitekarttaa. Tutkijan tulee tulkita merkityksiä osana isompaa kokonaisuutta. On eri asia tutkia opettajien kokemuksia kuin teini-ikäisten. Merkitysten kontekstit tulee ottaa huomioon, analyysiä tehdessä. Pyrkimys on rekonstruoida tutkimuskohteen merkitysannot ja rakentaa kaikesta mahdollisemman johdonmukainen merkitysverkosto. (Moilanen & Rähä 2010, 54 – 56.)

Tyttöjen haastattelun keskeisiä teemoja olivat luokkahuoneen visuaalinen ilme, huonekalut ja materiaalit, sosiaaliset suhteet, oppiminen, väliaika - alue.

Poikien haastattelun teemoja olivat visuaalinen ilme, huonekalut ja materiaalit, sosiaaliset suhteet, väliaika - alue. Yhdistin haastattelut ja niiden teemat. Muutin tytöt ja pojat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Tarkoitukseni ei ollut eritellä mitä mieltä tytöt ja pojat ovat viihtyisyydestä. Yhtä hyvin olisin voinut puhua haastattelu 1:sta ja haastattelu 2:sta. Nimesin ne vain yksinkertaisesti tyttöjen ja poikien mukaan. Aloin jäsentämään merkityksiä ensi teemojen alle. Aineiston analyysin myötä, muutin teemojen nimiä kuvaavimmiksi ja tarkistin teemojen määrän. Loin teemoista taulukon, jotta minun oli helpompi tarkistella kaikkia aineistoni osa-alueita yhtenäisenä kokonaisuutena.

TAULUKKO 2. Haastattelun teemat

tilan funktio	huonekalut ja materiaalit	visuaalinen ilme	sosiaalinen vuorovaikutus	oppimisenäkö- kulma	viihtyisyyttä haittaa
*väliaika- alue *opiskelu- alue *pulpettien asettelulla tilan jako eri toimintoihin *omassa luokassa syöminen	*pehmeät tuolit *pulpetit ryh- missä *lattiamateriaali sellainen, joka ei pidä meteliä *sohva *pulpettien pintamateriaali sellainen jossa piirustukset eivät näy. *pehmeä matto *tietokoneet luokkaan *väliaika- alu- eelle: säkkituolit, ma- ja, patjoja, pin- gispöytä, muita pelejä, kirjoja	*siisteys *väriä sei- nille *kukkia muuallekin kuin ikkuna- lau- doille *seinämaa- laukset *julisteet *värikkäät verhot	*pareittain istuminen *kaverilta kysytään neu- voja *väliaika- alueella ren- toudutaan: istuen ja jutel- len, kavereiden kanssa pela- ten	*kuulee ope- tuksen *näkee äly- taululle *hiljaa pu- huminen ok *oppimate- riaalit verk- koon *tehtävät suoraan wordiin *tehtävien teko matolla tai säkkituol- lissa	*kaikuminen *toisten pälpätys häiritsee *arkipuheet välitunnille *ryhmät tuovat liikaa meteliä

Haastattelun teemat olivat hyvin samankaltaisia piirustusten teemojen kans-
sa. Seuraavaksi laitoin myös haastattelusta tehdyn taulukon seinälle ja aloin
tarkastelemaan koko aineistoa yhtenäisenä kertomuksena viihtyisästä luok-
kahuoneesta. Olin jälleen hermeneuttisen kehän alussa. Nyt mukani oli
uutta ymmärrystä aineistostani. Tutkin piirustuksia, post – it - lappuja ja haas-
tattelun taulukkoa, sekä niiden esiin nostamia teemoja. Teemojen pohjalta
lähdin muodostamaan käsitystä siitä, mikä oli oppilaiden mielestä viihtyisä
luokkahuone.

4.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikilta alle kahdeksantoistavuotiailta on pyydettävä vanhempien lupa haastatteluille (Fraser, Lewis, Kellett & Robinsson 2004,180). Eettisesti valveutunut tutkija kysyy myös lapselta haluaako hän osallistua tutkimukseen (Langström, Pösö, Rutanen & Vehkalahti 2010, 67).

Selvitin kunnan tutkimuslupa-asiat. Tutkimusluvaksi riitti koulun rehtorin suostumus, sekä lasten vanhempien suostumus. Lisäsin tutkimuslupa anomukseeni vielä lapsen omaehtoisen suostumuksen tutkimukseen, vain kaksi lasta kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen vanhempien suostuksesta huolimatta.

Tutkimuksen luotettavuutta pyrin lisäämään tarkoilla kuvauksilla tutkimuksen ja analyysin kulusta sekä olemalla tietoinen omista ennakkokäsityksistäni viihtyisää luokkaa kohtaan.

Annoin tutkimuksiin osallistuneille oppilaille palkaksi karkkipussin, jonka he saivat jakaa keskenään. Kaksi oppilasta halusi osallistua tutkimukseen huomattuaan karkkipussin, he olivat ensin vastanneet kieltävästi, vaikka heillä oli lupalappu kotoa. En usko, että karkkipussin saaminen muuttaa oppilaiden vastauksia. Mielestäni se oli oikein, sillä he antoivat tutkimukselleni omaa aikaansa ja heille tuli tunnin aikaiset koulutehtävät kotiläksyksi. Aikuisille tutkimuksiin osallistujille tarjotaan usein pullakahvit kiitoksena heidän osallistumisestaan, mielestäni lapsillekin voi tarjota heidän osallistumisestaan vai vanpalkkaa.

5 TULOKSET

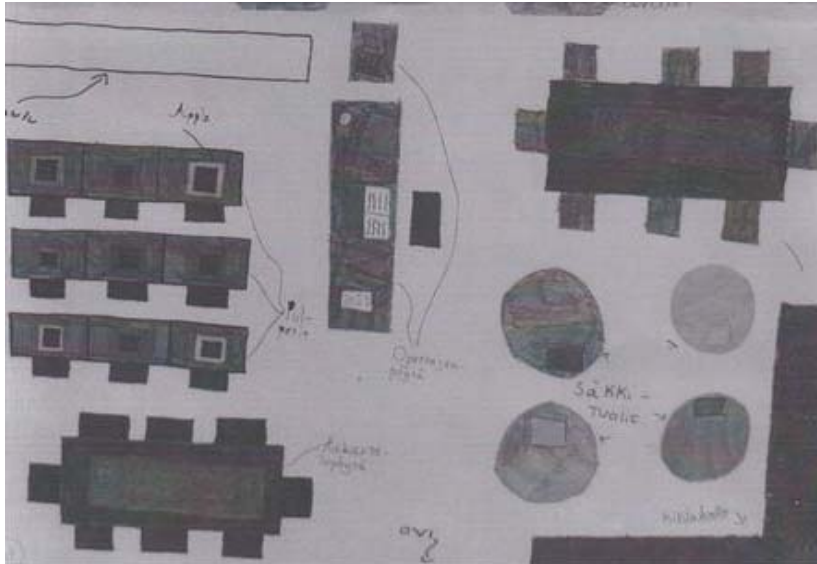
Kaikissa piirustuksissa oli nähtävissä lasten perinteinen käsitys koulusta. Jokaisessa piirustuksessa oli luokkahuoneessa pulpetit. Pulpettien asettelu ja muoto vaihtelivat perinteisestä futuristiseen. Osa pulpeteista oli jonossa yksinään, osa pareittain ja osa ryhmissä. Myös pyöreät pöydät näkyivät piirustuksissa. Opettajan pöytä oli piirustuksissa aina sivulla, luokan keskiössä oli älytaulu. Tämä kertoo oppilaiden totumisesta älytauluihin ja siihen, ettei opettajan paikka ole enää keskiössä luokan edessä vaan sivummalla, josta hän voi operoida älytaulun komentoja ja liikkua helposti luokassa neuvomassa oppilaita. Opettajan rooli ja pedagogia ovat muuttuneet opettajajohtoisesta opetuksesta enemmän opetusta ohjaavaan suuntaan. Yhdessä piirustuksessa luokkatila oli aseteltu ulos, vieressä oli järvi ja ympärillä oli ruohoa. Siinäkin kuvassa opettajan pöytä oli sivulla ja yksi seinä oli rakennettu älytaulua varten, muuten luokka oli seinätön.

Viihtyisän luokkahuoneen teemoiksi nousivat: toiminta- alue, huonekalut ja materiaalit, visuaalinen ilme, tekniikka, puhdas ilma ja sosiaaliset suhteet

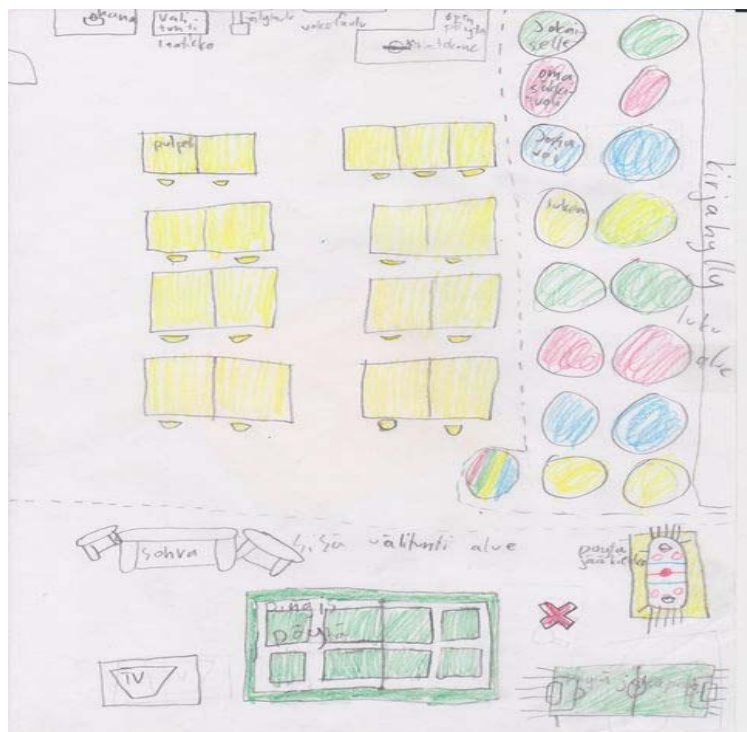
5.1 Toiminta - alueet

Piirustuksissa oppilaat olivat jakaneet luokkaa erilaisiin toimintoihin. Perinteisten pulpettien ja älytaulun lisäksi, joka mielletäköön opiskelualueeksi, oppilaat olivat piirtäneet kuviin välitunti - ja vapaa - aika - alueita. Tietokoneet

olivat omalla tiedonhankinta - alueella, vapaa - aika ja välitunti - alue omaan, pulpetit olivat opiskelu - alueella. Sisävälitunti - alueelle oli piirretty sohvia, patjoja, säkkituoleja ja muita mukavia tuoleja. Lattialle oli aseteltu värikkäitä mattoja ja ympärillä oli kasveja. Alueelta löytyi erilaisia pelejä kuten pingispöytä, pöytäjäkkiekkko, minisählyverkot, tv, akvaario ja lukualue isoine kirjahyllyineen.

AINEISTONÄYTE 1. Oppilaan näkemys toiminta - alueisiin jaetusta luokasta.

AINEISTONÄYTE 2. Oppilas on jakanut luokan tilat erilaisiin toiminta- alueisiin.

Oulun yliopistolla on menossa UBIKO – hanke. Hankkeessa muokataan koulun tiloja tukemaan yhteisöllistä ja eheyttävää oppimista. Tilat ovat jaettu monimuotoisiin toiminta - alueisiin sisältäen erilaisia ryhmätyöskentelytiloja pienryhmistä suurempiin ryhmiin. Tilat on toteutettu Oulun normaalikouluun, niin sanottuina soluina (Oulun yliopisto 2011) Muunneltavia koulutiloja on tutkinut myös Kuuskorpi (2012) Muunneltavat tilat tukevat koulujen uutta pedagogiaa ja lisäävät oppilaiden viihtyisyyttä. Tutkimani oppilaat eivät olleet nähneet uusia tutkimuksia tai kuvia uusista muunneltavista koulutiloista mutta silti he näkivät erilaiset toiminta - alueet viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä. Oppilaat mielsivät erilaiselle opiskelulle erilaiset tilat. Heidän näkemyksessään viihtyisästä luokasta, viihtyisä luokka sisälsi mahdollisuuden oppia erilaisissa ympäristöissä. Oli mielenkiintoista nähdä kuinka samankaltaisia toiveita luokkatilan järjestelyistä oppilailla oli suhteessa uusimpaan tutkimustietoon.

Haastattelussa pyysin tarkennuksia väliaika ja välitunti - alueisiin. Väliaika - alue sisälsi oppilaiden mielessä muun muassa säkkituoleja ja sohvan, joissa voisi viettää aikaa jutellen ja rentoutuen oppituntien välissä. Välitunneille ei

olisi heidän mielestään pakko mennä, vaan välillä voisi olla rentoutumassa omassa luokassa. Luokka olisi jaettu erilaisiin toimintoihin. Luokassa olisi selkeästi opiskeluun tarkoitettu alue ja vapaa - aikaan tarkoitettu alue. Heidän mielestään pulpettien asettelu ryhmiin mahdollistaisi luokkatilan jakamisen eri toimintoja varten. Väliaika- alue on opetuksen lomaan sijoittuva aika, jolloin ei opiskella aktiivisesti vaan tehdään esimerkiksi tehtäviä tai odotellaan toisten luokkalaisten töiden valmistumista. Välitunti- alue on puolestaan alue, jossa voi viettää vapaata aikaa välitunneilla.

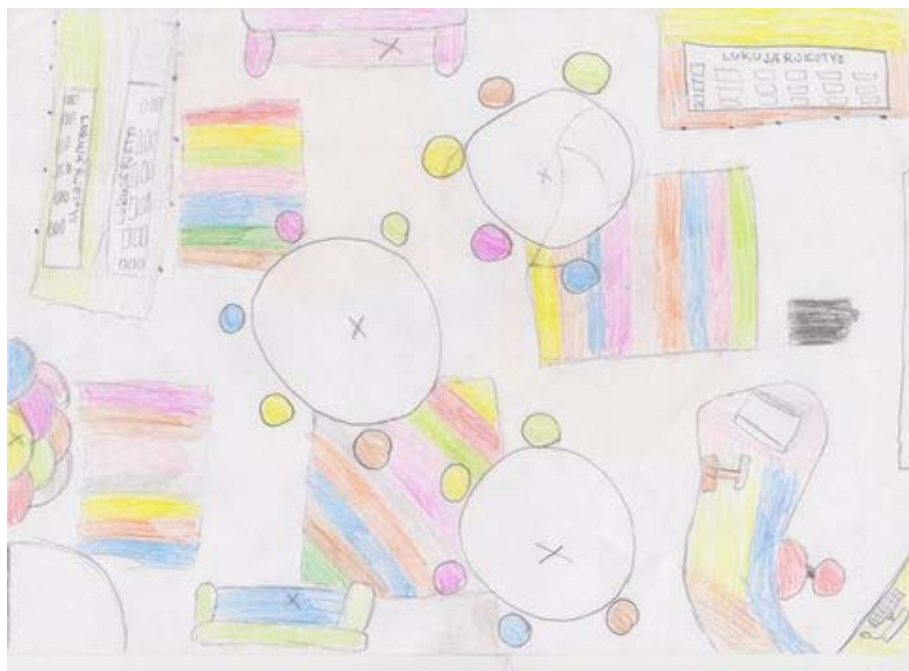
Oppilaiden mielestä kaikista parasta viihtyvyyden kannalta olisi, että luokassa olisi välitunti alue, jossa olisi pingispöytä ja muuta aktiviteettia. He olivat piirtäneet piirustuksiinsa sählyverkoja, pöytäjäkiekkoa ja pöytäjalkapalloa. Oppilaat ideoivat luokkaan myös majan ja patjoja lattioille. He kaipasivat toiminnallisuutta ja sosiaalista kohtaamista välituntitilaan. Osa haastateltavista kaipasi keskustelua ja lukemista, osa pelaamista. Kaikki haastateltavat oppilaat olivat piirtäneet toiminta - alueet piirustuksiinsa.

5.2 Huonekalut ja materiaalit

Piirustuksissa eteeni levittäytyi kuvat värikkäistä luokahuoneista monimuotoisine sisustuksineen. Jokaisessa kuvassa oli pulpetit. Ne vaihtelivat muodoiltaan ja väreiltään. Osa oli aseteltu yksin, osa pareittain, osa ryhmiin ja sitten oli piirustuksia, joissa pulpetteja oli kaikissa edellä mainituissa muodostelmissa. Pulpettien asettelu kuvaa tietyllä tapaa oppilaan tapaa oppia. Ryhmiin asetellut pulpetit kuvaavat sosiaalista oppimista ja yksin asetellut pulpetit kuvaavat itsenäistä opiskelua. Rastit pulpettien päällä vahvistivat tulkintaani. Eräs oppilas oli kirjoittanut yksittäin aseteltuun pulpettiin näin: *”Tämä on paras paikka. Saa olla rauhassa ja tehdä rauhassa tehtäviä.”* Ryhmään asetel-

tuun pulpettiin oli kirjoitettu perusteluksi: *"Ihan parasta on istua kavereiden kanssa. Niiltä voi pyytää neuvoja."* Opettajana tulkitsen asiaa siten, että luokan sisustuksessa ja pulpettien asettelussa tulee ottaa huomioon erilaiset oppimistyyli. On tarjottava mahdollisuus, ryhmä – pari - ja yksilöoppimiseen, mutta mihinkään tyyliin ei pitäisi jämähtää opettajan henkilökohtaisen mieltymisen mukaan. Opettajan tulee päätöksissään huomioida erilaiset oppimistyyli ja kuunnella myös oppilaiden mielipiteitä.

Oppilaat toivoivat pehmeimpiä penkkejä, joissa pystyisi istumaan mukavammin. *"Tällänen puinen kova tuoli. Et siinä olis joku pehmeä tuoli, sellanen tuollainen (näyttää opettajan tuolia) tai muu."*^{o2} Tyynyillä pyrittiin myös muuntamaan koulun kovia penkkejä pehmeiksi. Tyyny ratkaisu oli useammassa, kuin yhdessä piirustuksessa. Tulkitsin tyynyn piirtämisen penkin päälle arki-realismiin kokemiseksi. Viihtyisään luokkaan ei piirretty esimerkiksi kaikille toimistotuoleja vaan tavallisiin penkkeihin oli asetettu tyyny, joka on halvempi ratkaisu. Tätä päätelmääni tukee haastattelussa esiin nousseet kommentit: *"Ei koululla ole rahaa."*^{o4} *"Meidän pitäis itte tuoda kotoa kaikki."*^{o5}

AINEISTONÄYTE 3. Oppilaan piirustuksessa näkyvät värikkäät matot ja tuolit sekä ryhmätyötä tukevat pöydät.

Viihtyisät luokat ovat piirretty realistisesti mahdollisiksi. Oppilaat ovat käyttäneet piirustuksissaan luokassa jo olemassa olevia materiaaleja ja tuoneet sinne kohtuullisesti uusia elementtejä. Säkkituolit ja sohvat esiintyivät miltei joka kuvassa. Niitä oli aseteltu luokkaan eri alueille. ”*Niin et tekis niinku säkkituolissa tehtävät. Olis pienemmät pulpetit ja säkkituolissa tekis tehtäviä.*”^{o4} Haastattelussa oppilaat olivat sitä mieltä, ettei säkkituoleissa voisi tehdä kaikkia tehtäviä. Pulpetteja tarvitaan muun muassa käsialalla kirjoittaessa, kuvaamataidossa, sekä käsitöissä. Lukeminen ja ryhmätöiden tekeminen onnistuisi myös säkkituoleissa ja sohvilla. Heidän mielestään olisi hyvä, jos luokassa olisi erilaisia paikkoja opiskeluun. Pehmeät matot ja patjat nähtiin myös viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä. Piirustuksissa ne antoivat väriä luokkaan ja niiden käyttöä avattiin post – it - lapuilla ja haastattelussa. Pehmeällä matolla tai patjalla oppilaat voisivat tehdä tehtäviä ja välillä vain levätä. Mattoja ja patjoja oli laitettu myös Oulun normaalikouluun UBIKO - hankkeessa. Siellä oli tiloja, joissa oli isot patjat, niihin mahtui koko luokka makoilemaan kerralla. Vaihtelevat työasennot ja oppilaille ominaiset paikat oppia lisäävät viihtyisyyttä koulussa (Oulun yliopisto 2011.)

Oppilaat pitivät luokan kaikumista huonona asiana, se häiritsi heidän mukaan oppimista. Lattiamateriaalin toivottiin olevan sellainen, että tuolien ja pulpettien siirtelystä ei aiheutuisi ääntä. Tällä hetkellä tuolin tai pulpettien liikahdus aiheutti luokassa kohtuuttoman kovaa meteliä. Oppilaat kertoivat, että kaikuvan ja meluisan luokan vuoksi oli vaikea kuulla mitä opettaja puhui. Pulpettien pintamateriaalin oppilaat halusivat olevan sellaista, ettei siihen uppoaisi kynän jälki. Oppilaita häiritsi pulpettien epäsiisti ilme, joista näkyivät vanhat piirustukset, vaikka niitä oli yritetty pyyhkiä pois. Koulututkimuksissa on tutkittu fyysisten seikkojen vaikutusta oppimiseen. Melun osalta tutkimuksissa on havaittu, että kaikuminen ja erilaiset ulkoa ja luokasta tulleet taustamelut häiritsevät oppilaiden oppimista. Luokkaan voisi tutkijoiden mukaan asettaa erilaisia meluisuutta vähentäviä materiaaleja. Pelkkien seinäpaneelien lisäksi luokan kattoon ja seinille voisi laittaa roikkumaan erilaisia kankaita. Kankaat toisivat myös oppilaiden toivomaa väriä luokkatilaan. (Higgins, Hall, Wall, Woolner & McCaughey 2005, 7 – 8.)

5.3 Luokan visuaalinen ilme

Haastattelussa oppilaat kiinnittivät heti aluksi huomiota luokkahuoneen visuaaliseen ilmeeseen. Heidän mielestään siisti luokka lisäisi oppilaiden viihtyisyyttä. Siisteys oli kirjoitettu myös pariin piirustukseen huomioksi tutkijalle. *”Tää näyttää ihan sekasorrolle. Tuolla on hirveesti lattialle heitetty monoja ja suksia ja lautoja. Ja toikii open pöytä. Mun mielestä open tilakin vois olla silleen niin kuin et siinä yhdessä asiassa on yhet jutut ja kaikki silleen järjestyksessä.”*² Oppilaat näyttivät minulla opettajan työaluetta ja sen sotkuisuutta. Kirjoja, monisteita, kyniä ja kaikenlaista tavaraa oli ympäriinsä pöydillä ja hyllyillä. Heidän mielestään ei ollut kiva katsoa sotkuista tilaa. Oppilaat ajattelivat ehdottaa opettajalle suursiivousta, jossa siivottaisiin koko luokka. Siivouksen lisäksi visuaaliseen ilmeeseen he listasivat värit. Oppilaat kaipasivat seiiniin maalia ja mahdollisia seinämaalauksia. Seinämaalaukset he halusivat ammattilaisen tekeminä. Myös erilaisia julisteita voisi olla seinillä ja jopa katossa. Katossa olevia julisteita voisi katsella silloin kuin makoilee patjalla. Oppilaat toivoivat myös värikkäitä verhoja ikkunoihin.

Värien merkitys ihmisten hyvinvoinnille on todettu jo kauan aikaa sitten. Aikuiset ja lapset kaipaavat ympärilleen erilaisia värejä. Voisiko ajatella, että sisustuksessa otettaisiin huomioon sekä oppilaat, että opettajat. Seinien väri voisi olla vaaleammasta sävytaletista ja muut sisustukselliset elementit vahvemmassa, oppilaita miellyttävämmästä väripaletista. Tutkimuskoulujen pöydät, penkit, pulpetit ja muut sisustustavarat ovat monivärisiä. Oppilaat viihtyvät värien keskellä ja monivärisyys näkyy myös saamissani piirustuksissa. Viihtyisyyttä lisäävä tekijä ovat värikkäät seinät, pulpetit, matot ja muut sisustukselliset elementit.

AINEISTONÄYTE 4. Oppilaan piirustuksessa näkyvät seinillä julisteet. Lattialla on matto ja luokassa on viherkasveja.

Oppilaat toivoivat myös kasveja luokkaan, sillä ne toisivat viihtyisyyttä. He asettelisivat niitä ympäri luokkaa, eivätkä vain ikkunoille. Kasvit nousivat esille piirustuksissa ja haastattelussa. Luonto oli esillä myös post - it - lapuille kirjoitetuissa perusteluissa mieluisimmasta paikasta. Yksi halusi katsella mielellään akvaariota, eräs toinen halusi nähdä puut ulkona, toisen oppilaan vieressä oli iso palmu.

5.4 Tekniikka

Opiskelu - ja vapaa - aika alueen lisäksi piirustuksissa nousi esille tv - alue. Kännyköille oli piirretty kännykkäparkki ja lisäksi lähes kaikissa piirustuksissa oli suuri määrä tietokoneita luokassa tiedonhankkimista varten. Tämä kuvastaa tv - laitteiden olevan arkipäivää oppilaitten maailmassa. Koulu ei ole ehtinyt tähän kehitykseen mukaan, sillä koululla on usein vain muutamia tietokoneita, jotka eivät toimi niin hyvin kuin pitäisi. Oppilaat eivät olleet laittaneet

tietokoneita vapaa-ajan alueelle, vaan niillä oli selkeä funktio koulussa tapahtuvaa opiskelua varten. Oppilaat mieltävät tietokoneet osaksi oppimista ja tiedonhankkimista. Toimivaan teknologiaan panostaminen lisää viihtyisyyttä koulussa.

Haastattelussa nousi esiin se, että oppilaiden mielestä jokaisella oppilaalla voisi olla oma kone ja he tekisivät tehtävät suoraan word:n. Kirjoista he olisivat valmiit luopumaan kokonaan, sillä netistä löytyvät tarvittavat oppimateriaalit. Oppilaat ehdottivat myös yhtä kirjaa, josta opettaja voisi älytaulun kautta näyttää tarvittavat asiat. Oppilaiden ajatukset tietokoneiden käytöstä oli pelkästään opiskeluun suuntautunut. Heidän välitunti - alueellaan ei ollut videopelejä eikä tietokoneita. Oppilaat mieltävät pelimaailman ilmeisesti niin vahvasti koulun ulkopuoliseen elämään, että niiden ehdottamista viihtyisään luokkahuoneeseen ei edes ajateltu.

5.5 Puhdas ilma

Koulujen sisäilma nousi esille piirustuksissa ja haastatteluissa. Molemmissa aineistonkeruu kaupungeissa on ollut pahoja sisäilma ongelmia. Osa oppilaista on ollut parakkikouluissa ja osa on joutunut vaihtamaan koulua sisäilma-ongelmien vuoksi. Puhdas ja raikas sisäilma nousivat esille muun muassa seuraavanlaisina ilmauksina piirustuksissa *"Olisi raikasta ilmaa jota hengittää"* *"Istuisin mieluiten ikkunan vieressä, jotta saa hengittää puhdasta ilmaa"* *"Ulkona saa raikasta ilmaa ja oppii paremmin!"*. Haastatteluissa sisäilmaa kuvailtiin näin: *"Seinät kokonaan pois, olis pihalla!"*^{o5} *"Ulkoilmassa on paljon parempi oppia, saa raikasta ilmaa."*^{o4} Tutkimuksissa on todettu huonon sisäilman ja sisäilma ongelmien vaikuttavan haitallisesti oppilaan koulumenestykseen. Huono sisäilma aiheuttaa väsymystä, keskittymisvaikeuksia

ja osalle allergisia oireita. Viileähkö ja raitis ilma luovat oppimiselle paremmat edellytykset kuin kuuma ja raskas sisäilma. (Higgins, Hall, Wall, Woolner & McCaughey 2005, 6 – 8.)

Koulujen sisäilma - ja homeongelmat ovat tikittävä aikapommi kansanterveydellemme. Opettajana tuntee suurta avuttomuutta oppilaiden kommentoissa huonoa sisäilmaa, puhumattakaan kun näkee oppilaiden oireilevan sisäilmasta. Oppilaat nostivat yhdeksi tärkeäksi viihtyvyyden teemaksi hyvän ja puhtaan sisäilman. Tähän voivat vaikuttaa vain asianmukaisesti rakennetut koulut ja homekoulujen käyttökiellot. Opettaja voi omalta osaltaan vaikuttaa asiaan, että hän järjestää mahdollisemman paljon opetuksesta ulos, jos koulussa on sisäilma ongelmia.

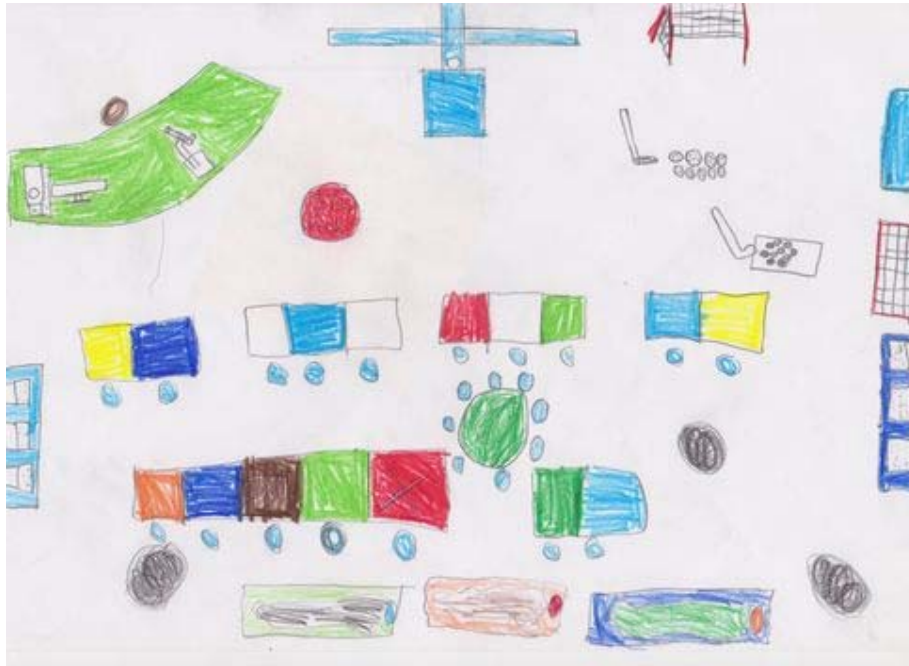
5.6 Sosiaaliset suhteet

Sosiaalinen merkitys nousi esille piirustuksissa pulpettien asettelun, väliaikajalueiden ja kavereiden myötä. Pulpetit, sohvut ja säkkituolit olivat piirustuksissa aseteltu siten, että ne mahdollistivat vuorovaikutuksen toisten oppilaiden kanssa. Suurin osa oppilaista oli merkannut mieluisammaksi paikaksi kaverin vieressä istumisen. Jos he olivat merkanneet istuvansa yksin, selityksessä luki, että kaverit ovat lähellä. Ryhmissä istuminen tuo mukanaan myös sosiaalista vuorovaikutusta. Haastattelussa oppilaat tosin hieman epäilivät työskentelyn onnistumista, jos luokassa istuttaisiin ryhmissä. *”Oishan se ihan mukavaa, mutta siinä saattais tulla pälpätettyä.”o1 ”Niin yksin tulee ehkä hoidettua opiskeluasiat paremmin.”o2* Oppilaat pohtivat sitä, onnistuisiko heidän luokiltaan pareittain tai ryhmässä istuminen. Heidän mielestään muut

kuin kouluun liittyvät puheet pitäisi jättää välitunneille. Toisaalta heidän mielestään kaverin vieressä istuminen toisi myös etuja mukanaan. *"Toisaalta voi kysyä apua jos tarvii tai jotain."*^{o1} *"Niin ei tarvii lähtee sit omalta paikalta apua hakemaan.. ku kaveri on siinä vieressä."*^{o2}

Oppilaat arvelivat, että ryhmissä istuminen toisi luokkaan liikaa meteliä. He arvelivat, että parit voisivat toimia ryhmiä paremmin. *"Sellaset parit jotka ei juttele aina keskenään."*^{o5} *"Jos jutteelele toisillee muttei liian kovvaa, niin ei se mua häiritse."*^{o6} Kysyin heiltä, että eikös oppimiseen kuulu keskustelu parin kanssa, voisi jutella tehtävistä ja miettiä niitä yhdessä. Oppilaat suhtautuivat epäilevästi heidän luokkansa taitoihin istua parin kanssa ja keskittymistä samalla koulutehtäviin. *"Mut sit ku kaikki jutteelele kaikesta muusta mahdollisesta ku koulusta."*^{o4} *"Jostaki rinneasioista tai jostakin et mitä tekkee tänään."*^{o6} *"Jotkut ossaa, jotkut ei olla niissä ryhmissä. Ja sit on ne jotka ei halua osata."*^{o5}

Haastateltavat oppilaat merkitsivät piirustuksiin mukavimmiksi paikoiksi kaverin vieressä istumisen. Kuitenkin he epäilivät luokkansa kykyä keskittyä opettavaan aiheeseen, jos he istuisivat vierekkäin. Tämä voi kertoa siitä, että oppilaat eivät ole tottuneet opiskelemaan ryhmissä. Tai siitä, että haastateltavat oppilaat tuntevat luokkansa oppilaat niin hyvin, että he tietävät ovatko kaikki vielä valmiita työskentelemään ryhmissä tai pareittain. Piirustuksissa sosiaalisuutta kuvasivat paitsi ryhmiin asetetut pulpetit, myös luokan jako toiminta - alueisiin. Toiminta - alueille oli piirretty pelejä, joita pelataan, joko kahdestaan tai ryhmässä. Säkkituolit ja sohvut olivat aseteltu ryhmiin ja keskustelumatkan päähän toisistaan. Luokan viihtyisyyttä lisäsi oppilaiden mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen, sekä opetuksen aikana, että opetuksen ulkopuolella.

AINEISTONÄYTE 5. Oppilaan piirustuksessa näkyvät pelialueet ja yhteistoiminnallinen oppiminen.

Kuuskorpi (2012) tuo omassa väitöskirjassaan esille sen, että luokkatilat joko mahdollistavat tai estävät yhteisöllistä oppimista. Yksin asetetut pulpetit tukevat yksilöllistä oppimista ja ryhmiin asetetut pulpetit tukevat yhteisöllistä oppimista. Oppimisen kannalta suotavinta olisi yhteistoiminnalliseen oppimiseen ohjaava luokkahuone. Sellaisessa luokassa pulpetit on aseteltu siten, että luokasta löytyy sekä yksin, pareittain, että ryhmiin aseteltuja pöytiä. Muita luokan tiloja on voitu eristää sermeillä tai kaapeilla. Luokasta löytyvät monipuolisia istumispaikkoja erilaiseen oppimiseen. Tutkimuksessani näitä tiloja edustaa säkkituoli ja sohva - alueet. Tällainen luokka mahdollistaa työskenteilyn esimerkiksi asiantuntija ryhmissä, joissa oppilaat keräävät tietoa ja opettavat sen sitten muille. Yhteistoiminnallinen oppiminen vaatii välillä työskenteilyä joko yksin tai pienryhmissä ja sitten taas osana koko luokkaa.

5.7 Mieluisin paikka olla

Oppilaat saivat laittaa post - it - lapulla piirustukseensa perustelun mukavalle paikalle. Useimmissa piirustuksissa paikkoja oli merkattu kolme. Tämä kertoo alueitten funktioista ja oppilaiden ajattelusta alueiden toimivan erilaisten teemojen mukaan, joita he olivat piirtäneet. Näitä teemoja olivat: opiskelu, välitunnit ja vapaa - aika. Vapaa - aika sijoittuu oppilailla opiskelun ja välituntien väliseen aikaan, jolloin ei ole opetusta ja jolloin opettaja ei ole vielä luokassa. Myös opiskelun jälkeen tunnin lopussa, juuri ennen välituntia on vapaa - aikaa.

Säkkituoleja kuvailtiin paikoiksi, joissa voi istua tuntien alussa. Säkkituoleissa voi rentoutua jutellen sekä lukien kirjaa. Mieluisaksi paikaksi nousi usein jokin pehmeä paikka. Haastattelussa oppilaat kokivat nykyiset tuolit koviksi ja kipeyttäviksi. Pehmeää paikkaa kuvasi sohva, säkkituoli ja oppilaan tuoli johon oli piirretty pehmeä tyyny. *"Takana on säkkituoleja niissä voi istua välkällä ja tunnin alussa."* *"Tuolit ovat mukavia istua koska niiden päällä on tyyny. Viereessä on kirjahylly jossa on paljon kirjoja. Niitä saa lukea."* *"Itse luen kirjoja Fatboyssa ja lepään. Säkkituoleja voisi levitellä ympäri luokkaa ja niissä voisi levätä koulupäivän keskellä."*

Opettajan kuuleminen ja älytaulun näkeminen koettiin myös tärkeäksi. Mieluisin paikka ja sen selitys oli opettajan lähellä oleminen, hyvä näköyhteys taululle ja opetuksen kuuleminen. Samalla myös kirjoitettiin ikkunasta katse- lusta. Akvaarion ja taidekuvien katselu koettiin myös tärkeäksi. Havainnot kertovat erilaisista oppimistyyleistä, osa oppii sosiaalisessa vuorovaikutuk- sessa, osa on audiovisuaalisia, osa visuaalisia oppijia ja osa siltä väliltä. *"Nä- kee hyvin taululle. Voi katsella ikkunasta. kavereita on ympärillä. Kuulee ope- tuksen hyvin."* *"Haluaisin istua siinä, koska siinä on ope lähellä. Näkee hyvin taululle. Saa olla yksityispaikalla."*

Tehtävien tekoa erilaisissa paikoissa kuvailtiin useissa perusteluissa. Moni oppilas halusi tehdä tehtäviä jossain muualla kuin pulpetin ääressä. *”Sohvilla voisi lepäillä ja myös opiskella.”* *”Pehmonen patja ja karvareunus. Siinä voi tehdä tehtäviä.”* *”Pinkki matto. Se on mukava paikka tehdä tehtäviä ja oleskella kun se on pehmeä.”* *”Vedessä ui kaloja. Kun tekee tehtäviä voi katsella kaloja.”*

Viihtyisäksi paikaksi oli nostettu myös pöytien muotoja, kännykkäparkkeja, kukkia, tauluja ja opettajan läheisyyttä. *”Itse tykkäsin eskarissa ja muissa kouluissa joissa olen käynyt pyöreistä pöydistä. Tavarat voisi laittaa lipastoihin.”* *”Kännykkä parkkiin voi laittaa kännykät eikä kukaan niitä vie.”*

Mieluisa paikka liittyi oppilaiden mielestä mukavuuteen, oppimiseen, kavereihin, puhtaaseen ilmaan ja sisustuksellisiin ratkaisuihin. Opettajana voisi järjestää luokkaan erilaisia paikkoja, joissa oppilaiden on mahdollista opiskella omalle tyylilleen sopivalla tavalla.

5.8 Summa summaruma

Yhteenvetona oppilaat toivoivat luokkahuonetta, joka olisi jaettu erilaisiin toimintoihin. Näitä toimintoja olivat opiskelu - alue, väliaika – alue ja välitunti - alue erilaisine aktiviteetteineen. Oppilaat näkivät oppimisen monimuotoisena prosessina, jota varten luokassa oli erilaisia toiminta - alueita. Oppilaat toivoivat, että tila olisi siisti. Tila ei saisi kaikua siten, että se voimistaa kaiken melun. Viihtyisä luokka olisi myös värikäs. Seinät toivottiin maalattavan ja niissä voisi olla julisteita. Myös pulpetit ja sisustuselementit saisivat olla oppilaiden mielestä värikkäitä. Kukat toisivat luokkaan kodinomaista viihtyisyyttä, samoin kuin erilaiset matot ja patjat. Mukavammat istuimet ja hyvä näkyvyys

taululle lisäävät oppilaiden mielestä viihtyisyyttä. Ryhmissä istuminen toisi opiskeluun sosiaalisen puolen ja edesauttaisi tilojen jakamista eri toimintoihin. Oleellista viihtyisyyden kannalta oli myös hyvä sisäilma

6 POHDINTA

Luokkahuoneen kehittäminen monipuoliseksi ja viihtyisäksi oppimistilaksi on ajankohtaista. Pedagogia kehittyä ja sen myötä myös oppimistiloja on kehitettävä. Luokkahuone on yksi oppimistila muiden ohessa. Sillä on tilana mahdollisuus kehittyä lähes rajattomasti. Kehityksen esteenä ovat vanhanaikaiset käsitykset, siitä millainen luokkahuoneen kuuluu olla ja myös kuntien taloustilanne. Monet mieltävät luokkahuoneen ja siellä tapahtuvan opetuksen vanhanaikaiseksi opetukseksi, mutta jos saman tunnin vie koulun käytävälle tai eteisaulaan muuttaako se kyseistä oppituntia oleellisesti? Uudet tuulet tuntuvat arvostavan kaikkia muita tiloja paitsi luokkahuonetta. Kuitenkin luokkahuone on ihan samanlainen tila missä muutkin koulutilat. Oleellista ei ole se, missä opetus tapahtuu vaan se miten opetus on järjestetty. Luokkahuone kantaa suotta negatiivista leimaa koulun kehittäjien silmissä. Tila ei sikäli määritä opetustyyliä vaan se mitä siellä tilassa on. Luokkahuoneen saa muokattua tutkivaa ja yhteistoiminnallista oppimista tukevaksi. Monessa tapauksessa oma erillinen tila mahdollistaa opiskelurauhan tutkivaan oppimiseen paremmin kuin meluisa eteisaula.

Olen ollut opetusharjoittelussa sellaisessa koulussa, jossa oppilailla ei ollut omaa luokkaa käytössään. He kiersivät kolmen eri luokkatilan, aulan ja pihamaan väliä. Oppilaiden kirjat ja työskentelyvälineet kulkivat mukana muovilaatikoissa. Kuvataide - ja käsitöille ei ollut paikkaa mihin ne olisi saanut laittaa ilman, että seuraavat luokan käyttäjät eivät olisi niitä rikkoneet. Jatkuva tilan vaihto uuvutti oppilaita. Kyselin heiltä mikä olisi viihtyisin ratkaisu. Oppilaat toivoivat omaa luokkaa ja omaa pulpettia, johon tavarat saisi säilöön. Heidän mielestään oli mukavaa oppia erilaisissa ympäristöissä, mutta oma luokka kaivattiin tukikohdaksi koulupäivälle.

Tutkimuksessani oppilaiden mielestä viihtyisä luokka sisälsi muunmuassa toiminta – alueet erilaiseen oppimiseen ja rentoutumiseen. Tilan toivottiin

olevan siisti ja värikäs. Luokkaan kaivattiin sisustuselementteinä mattoja, kukkia ja verhoja. Huonekalujen toivottiin olevan monipuolisen työskentelyn mahdollistavia, säkkituoleja lukemiseen ja rentoutumiseen, pöytiä kirjoittamiseen ja patjoja joissa voi makoilla kuunneltaessa esimerkiksi satua. Näillä oppilailta saaduilta tiedoilla jokainen opettaja voi muuntaa luokkaansa viihtyisämmäksi. Viihtyisyyden rakenteita tukevat suomalaiset ja kansainväliset tutkimukset. Mutta tärkeimpänä viihtyisyyden asiantuntioina tulee pitää itse oppilaita. Uskon, että jokainen opettaja pystyy yhdessä oppilaidensa kanssa muokkaamaan luokastaan viihtyisän ja monipuolista oppimista tukevan tilan. Haastattelemanani oppilaat olivat hyvin tietoisia siitä, ettei koululla ole taloudellisia mahdollisuuksia panostaa luokkahuoneiden viihtyvyyteen. Niinpä kysyinkin heiltä, mitä he voisivat itse tehdä yhdessä opettajan kanssa luokan viihtyvyyden parantamiseksi. Oppilaat ehdottivat, että he voisivat hankkia luokkaan mattoja, kukkia, verhoja, sohvia, tauluja ja julisteita. He kaipasivat ympärilleen värejä ja kodinomaista viihtyisyyttä. Molemmissa luokissa toivottiin myös värikkäitä seiniä. Oppilaat arvelivat, ettei maali maksaisi paljon, jos vaan koulun rehtori antaisi luvan maalata seinät. Myös luokan yleisilme ja siisteys nousivat esille. Viihtyisyyttä lisäisi heti jo se seikka, että tilat siivottaisiin ja ne pidettäisiin siistinä. Luokkaan saisi tilanjakoja järjestelemällä pulpetit erilaisiin ryhmiin ja silloin myös luokan muut osat saisi miellyttävään käyttöön.

Koin tutkimusprosessin mielenkiintoisena. Minusta on kiva tutkia asioita ja saada vastauksia kysymykseen miksi. Luokkahuoneen kehittäminen on ollut haaveeni jo pitkään. Sijaisena olen voinut vaikuttaa luokan viihtyvyyteen vain olemassa olevilla materiaaleilla. Olen nähnyt monia luokkia ja pistänyt niissä merkille toimivat - ja ei toimivat - ratkaisut. Tutkimukseni tuloksia käytän hyödykseni sisustaessa tulevaa luokkaani. Tutkimuksessa esiin noussut tilanjako on hyvä idea. Oppilaiden piirustuksista saa suoria ideoita oman luokkani sisustamiseen. Piirustuksia oli mahtava tutkia, niissä näkyivät oppilaiden tapa nähdä ympäröivämaailma ja vilpitiön halu auttaa omalta osaltaan kertomalla millainen olisi viihtyisä luokkahuone. Tuntuu haikealta poistaa oppilaiden piirustukset työhuoneeni seinältä. Pro Gradu on prosessina kestänyt nyt vuoden verran. Koko tämän ajan olen pyörittänyt erilaista kirjallisuutta ja tutki-

musaineistoa ympärilläni. Pääpaino on ollut kuitenkin oppilaiden piirustuksissa ja pienissä kirjoituksissa. Koen, että piirustukset kertovat myös paljon enemmän kuin mitä nyt tutkin. Minun on pitänyt kirjoittaa tutkimuskysymykseni ylös, etten alkaisi tulkitsemaan piirustuksia liian pitkälle tai toisesta näkökulmasta kuin mitä oma tutkimuskysymykseni kysyy. Lasten piirustuksia tutkimalla tutkijalle avautuu aivan valtavan hieno maailma. Piirustukset kertovat paljon enemmän lasten maailmasta, kuin pelkkä haastattelu. Piirustuksia voi tulkita monella tasolla, tässä tutkimuksessa keskityin tulkitsemaan niitä informanteina viihtyisästä luokahuoneesta. En mennyt kovin syvälle piirustusten merkityksiin, sillä tutkimuksen tarkoitus oli saada tietoa siitä mikä on oppilaiden mielestä viihtyisä luokahuone, eikä niinkään siitä, että miksi se on viihtyisä. Haikein mielin jätän nyt piirustukset taakseni. Pistän kuitenkin yhden kalenterini väliin muistuttamaan minua siitä, että luon luokahuoneesta yhdessä oppilaiden kanssa viihtyisän oppimistilan

Opin tutkimusta tehdessäni, että en keräisi aineistoa loman läheisyydessä. Tiedostin sen, että kouluilla on aineistonkeruun aikoihin kiire, mutten voinut muutakaan. Oma lukujärjestykseni ei antanut muuta mahdollisuutta aineiston keräämiselle. Haastattelisin oppilaita, varsinkin kun kyse oli jo vähän vanhemmista oppilaista, yksin. Olisin saanut yksityiskohtaisempaa tietoa oppilaiden piirustuksista, jos haastattelu olisi tapahtunut vain minun ja oppilaan välillä. Osasin odottaa sitä, että ryhmässä oppilaat eivät uskalla esitellä töitään, mutta aloittelevana tutkijana päätin tehdä niin kuin kirjallisuus parhaaksi näkee. En olisi voinut perustella valintaani kirjan perusteella ja oma näkemykseni, siitä että varsinkaan vanhemmat oppilaat eivät halua näyttää piirustuksiaan toisilleen, ei olisi ollut tieteellisesti pätevä. Näin kuitenkin kävi. Oppilaat eivät suostuneet näyttämään piirustuksia toisten läsnä ollessa, joten haastatteluissa puhuimme luokan viihtyisyydestä yleisellä tasolla. Sain kuitenkin arvokasta lisätietoa haastattelujen avulla. Post - it - laput syvensivät piirustusten informaatiota. Laput olivat todella hyvä ratkaisu piirustusten lisäksi. Jatkossa voisin ajatella käyttäväni piirustusten lisäksi pientä kirjoitusta tutkimukseni aineistona.

Jatkotutkimuksena minusta olisi kiintoisaa jatkaa tutkimista viihtyisän luokan parissa. Olisi mielenkiintoista toteuttaa yksi oppilaiden piirtämistä luokista ja käyttää toista luokkaa verrokkiryhmänä. Toinen luokka olisi sisustettu kuin perinteinen luokkahuone. Toiseen luokkaan laitettaisiin työskentelypöytiä, oleskelupaikkoja ja osan pulpettien tilalle tulisi muokattavat säkkituolit. Seinät maalattaisiin ja eri puolella luokkaa olisi kukkia. Lattialle laitettaisiin mattoja ja patjoja joiden päällä oppilaat voisivat tehdä tehtäviä. Haluaisin kuulla näiden eriävien ryhmien kouluviihtyvyydestä. Vuoden jälkeen luokkia voisi vaihtaa ja oppilaat saisivat raportoida kummassa luokassa he viihtyvät paremmin.

LÄHTEET

- Alerby, E. 2000. A way of visualising children`s and young people`s thoughts about the environment: a study of drawings. *Environmental Education Research* 6 (3), 205 – 222.
- Bransford, J., Brown, A. & Cocking, R. 2012. How people learn: Brain, mind, experience and school. National Academy Press: Washington.
- Raths, D. 2013. Bringing down the wall. *The Journal of Educational Research*. 3 (11), 39 – 42.
- Fraser, B, J. 1998. Classroom environment instruments: Development, validity and applications. *Learning Environments Research* 1 (1), 7 - 34.
- Cherney, I., Seiwert, C., Dickey, T. & Flichtbeil, J. 2006. Children`s drawings: a Mirror to their minds. *Educational Psychology* 26 (1), 127 –142.
- Creswell, J. 2013. Research design, qualitative, quantitative and mixed methods approach. Sage: London
- Fraser, S., Lewis, V., Ding, S., Kellett, M. & Robinson, C. 2004. Doing research with children and young people. Sage: London.
- Greig, A. & Taylor, J. 1999. Doing research with children. Sage: London.
- Gadamer, H- G. 1987. Hermeneutiikka ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Vastapaino: Tampere.
- Hassel, K. 2011. Flexible classroom furniture adaptable furniture and classroom spaces will set up the 21st - century student for success. American School & University. Saatavilla: <http://asumag.com/Furniture/adaptable-classroom-furniture-201110> Luettu 15.7.2014.
- Higgins, S., Hall, E., Wall, K., Woolner, P. & McCaughey, C. 2005. The impact of school environments: a literature review. The Centre for Learning and Teaching, School of Education, Communication and Language Science. University of Newcastle 2 (10), 4 – 8.
- Hyvönen, P., Kangas, M., Kultima & A. Latva, S. 2007. Let`s play!

Tutkimuksia leikillisistä oppimisympäristöistä. Lapin yliopistopaino: Rovaniemi

- Johnson, B. & Onwuegbuzie, A. 2004. Mixed methods research a research paradigm whose time has come. *Educational Researcher* 33 (7), 14 – 26.
- Jonassen, D. 2013. Designing constructivist learning environments. Teoksessa. Reigeluth C, M. (toim.) *Instructional - design theories and models a new paradigm of instructional theory*. Routledge.
- Kennedy, M. 2010. The effect of the physical learning environment on teaching and learning. *Partnership for 21st Century Skills*. Washington. Saatavilla:
http://www.vit.vic.edu.au/files/documentshttp://www.vit.vic.edu.au/SiteCollectionDocuments/PDF/1137_The-Effect-of-the-Physical-Learning-Environment-on-Teaching-and-Learning.pdf Luettu 20.7.2014
- Kennedy, M. 2011. 21st century learning environments. *Partnership for 21st Century Skills*. Washington. Saatavilla:
http://www.p21.org/storage/documents/le_white_paper-1.pdf Luettu 20.7.2014.
- Kuuskorpi, M. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö. Käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila. Turun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja.
- Kähkönen, M. 2003. Tutkimus luokanopettajaopiskelijoiden mielikuvista luokkahuone todellisuudessa koulutuksen alussa ja lopussa ja niiden mahdollisesta muutoksesta. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja.
- Laine, K. 2000. *Koulukuvia, koulu nuorten kokemistilana*. SoPhi: Jyväskylä.
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S., Särkkä, H. 2007. *Oppimista tukevat ympäristöt, johdatus oppimisympäristöajatteluun*. Opetushallitus: Helsinki.
- McGregor, J. 2004. Space, power and the classroom. *Forum* 46 (1), 13 –18.
- Metsämuuronen, J. 2008. *Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4*. Gummerus: Jyväskylä
- Miettinen, R. 1990. *Koulun muuttamisen mahdollisuudesta*. Gaudeamus: Helsinki.

- Mitchell, C., Theron, L., Stuart, J., Smith, A. & Campbell, Z. 2011. Picturing research: Drawing as visual methodology. Sense publishers: Boston.
- Moilanen, P. & Rähkä, P. 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Ps - kustannus: Jyväskylä, 46 - 52.
- Nuikkinen, K. 2009. Koulurakennus ja hyvinvointi. Teoriaa ja käytännön kokemuksia peruskouluarkkitehtuurista. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Väitöskirja.
- Oulun yliopisto. 2011. UBIKO - Koulusolu inspiroivana ja oppimista tukevana pedagogisena tilana. Saatavilla: <http://norssiportti oulu.fi/index.php?7287> Luettu 25.7.2014.
- Perkkilä, P. & Aarnos, E. 2007. Girls and boys in "the land of mathematics" 6 to 8 years old children`s relationship to mathematics interpreted from their drawings. University of Jyväskylä, Kokkola university Chydenius.
- Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö, oppilaiden vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitteiden kohtaaminen koulussa. Kokkolan yliopistokeskus. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja.
- Pohjola, K. 2011. Uusi koulu, oppiminen mediakulttuurin aikakaudella. Pohjola, K. (toim.) Jyväskylän yliopistopaino: Jyväskylä
- Puusa, A. 2011. Haastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Puusa, A., Juuti, P. (toim.) Menetelmä viidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Hansaprint: Vantaa, 83 – 87.
- Puusa, A. Juuti, P. 2011 Mitä laadullinen tutkimus on?. Teoksessa Puusa, A., Juuti, P. (toim.) Menetelmä viidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaa. Hansaprint: Vantaa, 42 - 44.
- Rauhala, L. 2005. Hermeneuttisen tieteenfilosofian analyysija sovelluksia. Yliopistopaino: Helsinki.
- Seitamaa - Hakkarainen, P. 2000. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Metodix. Saatavilla: http://www.academia.edu/589363/Kvalitatiivinen_sisallon_analyysi Luettu 1.8.2014.

Skinnari, S. 2007. Pedagoginen rakkaus. Ps - kustannus: Jyväskylä

Tikkanen, P. 2008. "Helpompaa ja hauskeempaa kuin luulin":
matematiikka suomalaisten ja unkarilaisten perusopetuksen
neljäluokkalaisten kokemana. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen
laitos. Pro gradu -tutkielma.

LIITE 1: Oppilaiden ohjeistus

Oppilaiden ohjeistus

Katso ympärillesi. Miltä luokka vaikuttaa? Onko se mielestäsi viihtyisä? Mikä siinä on hyvää? Mitä luokassa pitäisi muuttaa, jotta siitä tulisi viihtyisä?

Saat nyt piirtää paperille sellaisen luokkahuoneen, joka on sinun mielestäsi viihtyisä. Piirrä sellainen luokka, jossa haluaisit kaikista mieluiten opiskella.

Piirrä rasti siihen kohtaan missä on sinun mielestäsi kaikista mukavinta opiskella. Mikä tekee paikasta mukavan? Rasteja voi olla useampi. Kirjoita perustelu muutamalla sanalla lapulle/lapuille ja liimaa se piirustuksen päälle.

Muut eivät näe näitä piirustuksia, mutta voitte oman opettajan kanssa keskustella viihtyisästä luokkahuoneesta.

